PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 286 (1974) | Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, torek 4. decembra 1951 | Cena 20 lir

Ves svet je solidaren s pravično borbo Jugoslavije

Izjave priznanja in izpodbude skoro vseh delegatov v posebni politični komisiji v podporo pritožbi FLRJ

V soboto je posebni politični odbor Glavne skupščine OZN sprejel jugoslovanski predlog resolucije, ki priporoča sovjetski vladi in vladam vzhodnoevropskih dežel, naj vzpostavijo normalne diplomatske odnose z Jugoslavijo in naj pristanejo na mirno in sporazumno reševanje obmejnih sporov. Za jugoslovanski predlog je glasovalo 50 delegacij, proti (ZSSR, Ukrajina, Bela Rusija, Poljska in ČSR), medtem ko sta se delegaciji dveh držav, ki mejita na ZSSR (Iran in Afganistan) glasovanja vzdržali.

Lahko rečemo, da je svet — razen držav pod neposredno moskovsko kontrolo — soglasno obsodil sovjetsko napadalno politiko proti Jugoslaviji in na viden način izrazil svojo solidarnost z jugoslovanskimi narodi, ki se že tri leta upirajo stalnemu političnemu, vojaškemu in gospodarskemu itd. napadalnemu pritisku. Govori članov jugoslovanske delegacije, ki so z dokumenti, številkami in drugimi podrobnimi podatki razgalili sovjetsko politiko do FLRJ, so naleteli v krogih OZN na izredno zanimanje in razumevanje.

Zlasti je bil opažen govor Milovana Djilasa. Kot so poudarili številni delegati, to ni bil običajen govor, temveč prikaz dejstev in dokazov. Svetovni tisk in radio sta prinesla izčrpne izvlečke iz Djilasovega govora, številni listi pa so v komentarjih poudarili odlično argumentacijo jugoslovanske pritožbe in opozarjali na konstruktivno stališče Jugoslavije, ki je kljub vsem težkim dejstvom predložila izredno zmerno besedilo resolucije.

Na zasedanju posebnega političnega odbora, pa tudi izven njega, na tiskovnih konferencah in v raznih izjavah, so se predstavniki ogromne večine delegacij odločno izrekli za jugoslovansko pritožbo.

Brazilski delegat je rekel: «Brazilski delegaciji se zdi, da je ta predlog, ki zadeva izredno resna politična vprašanja, predložen odboru z izredno umerjenostjo, ki je izraz dobre volje in modrosti. Ta umerjenost bi nas celo lahko iznenadila, ko ne bi poznali umerjenosti, s katero se jugoslovanska vlada trudi, da obrzda svoj užaljeni ponos, ki ga njena politična zrelost zavestno žrtvuje interesom miru na Balkanu. Brazilska delegacija je srečna, da lahko podpira jugoslovanski predlog.

«Mi podpiramo to resolucijo, ker temelji na plemenitih načelih listine Združenih narodov», je dejal kubanski delegat in pozval ZSSR, naj spremeni politiko do FLRJ. Delegat Haitija pa je rekel, da gre za «položaj, ki ni nevaren samo za Jugoslavijo temveč za svetovni mir», medtem ko je bolivijski delegat poudaril, da je «jugoslovanska delegacija z nespornimi dejstvi dokazala težak zločin vmešavanja v notranje zadeve druge dežele».

Delegat Kanade je rekel: «Ali je sovjetska vlada proti temu, da se od zainteresiranih vlad zahteva spoštovanje Listine in reševanje medsebojnih obmejnih sporov na bolj ali manj normalen način? Jugoslovanska delegacija zatrjuje, da je Jugoslavija pripravljena tako ravnati. Iskreno upamo, da bi bili tudi jugoslovanski sosedi na to pripravljeni, vendar za to doslej nismo imeli nobenih dokazov. V tem položaju bo v hrabri vladi in narodom Jugoslavije v oporo zavest, da je OZN živo zainteresirana na ublažitvi napetosti na tem področju».

Holandski delegat je dejal: «Moja delegacija meni, da je ta stalni pritisk na Jugoslavijo zelo vznemirljiv. Ta politika pomeni neodgovorno igro z ognjem. Priznati moramo, da je jugoslovanska delegacija nudila primer zmernosti z načinom, kako je svojo pritožbo postavila pred odbor. Menimo, da je jugoslovanska delegacija ravnala prav, ko je na tak način predložila svojo pritožbo pred Glavno skupščino».

Belgijski delegat: «Ne morem razumeti, zakaj sovjetska vlada noče sprejeti priporočil, ki zahtevajo od nje samo, naj ravna v skladu z duhom listine OZN. Zakaj sovjetska delegacija noče sprejeti priporočil, naj svoje diplomatske stike prilagodi pravilom in praksi, ki je običajna v mednarodnih odnosih». Zakaj ZSSR noče sprejeti tega načina diplomatskega občevanja, zakaj ne pristaja na «reševanje obmejnih sporov s pomočjo mešanih komisij ali drugih miroljubnih sredstev»? Zakaj ZSSR, ki predlaga Glavni skupščini resolucije, ki govorijo o miru v vsem svetu, noče sprejeti pogojev za reševanje sporov na sporazumen in miren način, kot predlaga jugoslovanska resolucija. Dejstva, ki jih je prikazala jugoslovanska delegacija, so zelo resna in govorijo sama zase».

Delegat ZDA Cooper je navedel grozeče napadalne izjave nekaterih odgovornih sovjetskih voditeljev kot Molotova, Vorošilova in drugih in nadaljeval: «Prepričani smo, da resolucija, ki jo je predložila jugoslovanska delegacija, razumna in sestavljena na temelju vrste prikaznih podatkov. Resolucija pravilno opozarja na cilje Listine, sredstva prijateljskih odnosov med narodi, ki temelje na spoštovanju načela enakopravnosti in pravice samoodločbe narodov. Če se bodo vse zainteresirane vlade držale besede in duha resolucije, ni nobenega razloga, da bi v kratkem ne moglo priti do zmanjšanja napetosti med Jugoslavijo in sedmorico kominformističnih držav».

Angleški delegat Gladwyn Jebb je dejal: «Če ZSSR dejansko želi zmanjšati napetost, potem lahko prav v tem vprašanju dokaže svoje dobre namene. Toda na žalost sovjetska vlada tega doslej ni storila. Nasprotno, njena glavna propagandistična linija — kot je dokazal tudi gospod Soboljev v tem odboru — je v tem, da poskuša Jugoslavijo prikazati kot oboroženo taborišče pod učinkovito kontrolo ameriške vojske. Toda vsakdo, ki sploh kar koli ve o jugoslovanski vladi, ve, da jugoslovanska vlada želi eno samo stvar — da jo pustijo pri miru».

Tudi izven zasedanja odbora so delegacije izražale svoje pozitivno stališče do jugoslovanske pritožbe. Na tiskovni konferenci je predstavnik francoske delegacije izjavil: «Prvič je neka mala država, ki je žrtev stalnih napadov, odgovorila na te napade s poročilom, ki vsebuje konkretna dejstva.

Govor jugoslovanskega predstavnika je jasno pokazal, kakšnih sredstev se poslužuje ZSSR v kampanji proti članici Združenih narodov. Govor jugoslovanskega predstavnika vsebuje nešteto neizpodbitnih dejstev o vmešavanju Sovjetske zveze v notranje zadeve Jugoslavije».

Podobno so se izražali delegati vseh ostalih delegacij, ki so tudi pri glasovanju podprle pravično borbo Jugoslavije za njeno neodvisnost. Rezultat glasovanja je bil poraz za sovjetsko delegacijo: zaradi svoje napadalne politike se je znašla popolnoma izolirana. Jugoslovanska pravična stvar pa je doživela triumf.

PRVI SESTANKI PODODBORA ZA RAZOROŽITEV

PADILLA NERVO OPTIMIST čeprav Višinski ne popušča

Angleški delegat predlagal razdelitev vprašanj na posamezne skupine - Izjave posameznih delegatov - Razgovori potekajo mirno

PARIZ, 3. — Višinski, Jessup, Selwyn Lloyd in Moch so se danes ponovno sestali pod predsedstvom Padille Nerva. Vsakega delegata spremljajo dva ali trije svetovalci.

Britanski predstavnik je po seji izjavil, da je sestanek potekal v «dobrem razpoloženju» in da je bil koristen, ker so delegati jasno obrazložili posamezne točke. Neki predstavnik OZN pa je izjavil, da potekajo razgovori «brez vsakega propagandističnega tona».

Višinski je na vprašanje novinarjev, ali so razgovori napredovali, dejal: «Ne vem. Začetek je vedno začetek».

Po sestanku je predstavnik zahodnih delegacij dejal, da je bil sestanek koristen, čeprav so bili razgovori v glavnem omejeni na pojasnitev tozadevnih stališč. Sestanek je odprl angleški delegat Lloyd, ki je predlagal, naj se razgovor omeji na nekatere določene točke, ki naj se razdelijo na tri skupine: zadeve, v katerih se zdi, da je sporazum že dosežen; zadeve, o katerih se zdi, da je sporazum vsaj lahko doseči, in zadeve, o katerih je sporazum teže doseči.

V prvo skupino je Lloyd vključil: 1. ustanovitev komisije za razorožitev tako glede atomskega orožja kakor glede konvencionalnega orožja; 2. ustanovitev komisije, ki bi morala biti enaka sedanji komisiji za atomsko energijo; 3. odnosi med komisijo in Varnostnim svetom.

V drugo skupino je Lloyd vključil sledeča vprašanja: 1. pogoji, na podlagi katerih naj bi se prepovedalo atomsko orožje; 2. pogoji za nadzorstvo in za znižanje konvencionalnega orožja; 3. narava nadzorstvenega sistema; 4. prijava oborožitve in pregled ter vrstni red, v katerem naj bi se to izvedlo.

Predstavnik je izjavil, da so po splošni razpravi sklenili, da bodo razpravljali o vsaki točki zahodne resolucije in sovjetskih spreminjevalnih predlogov zase. Sklenili so tudi, da bi moral pododbor, če bi nastala nevarnost zastoja razgovorov o kateri koli točki resolucije, preiti k naslednji točki. Dalje je predstavnik dejal, da Višinski ni odgovoril, ko je Jessup vprašal, ali je Rusija pripravljena sprejeti pošiljatev inšpektorjev en dan po sklepu o prepovedi atomskega orožja. Višinski je odgovoril s tem, da je stavil s svoje strani vprašanje, katerega vsebine pa ni hotel predstavnik povedati in je dejal: «Dejstvo, da Jessup ni prejel odgovora, kaže, kakšen uspeh so imeli naši napori za razjasnitev te točke».

Po splošni začetni razpravi so se začeli razgovori o zahodni resoluciji in o sovjetskih spreminjevalnih predlogih. Angleški delegat je poudaril važnost nadzorstvenega sistema, ki naj bi stopil v veljavo istočasno s prepovedjo atomskega orožja. Francoski delegat Moch je vprašal Višinskega naj pove, kaj bi se zgodilo v času med prepovedjo atomskega orožja in začetkom delovanja nadzorstvenega sistema. Jessup pa je vprašal Višinskega, ali naj bi prepoved in nadzorstvo stopila istočasno v veljavo, ali pa če so sovjetski delegati mnenja, da bi morala glavna skupščina istočasno odobriti resolucije o teh dveh temeljnih točkah in odložiti na poznejši čas proučitev nadzorstvenega sistema.

Ker je bilo dogovorjeno, da se tisk lahko obvešča samo o mnenju, ki so ga izrazili posamezni delegati, se ne ve, kaj je Višinski odgovoril. Edino sovjetska delegacija ni sklicala tiskovne konference. Na tozadevno vprašanje je Višinski odgovoril, da bo o tem še razmislil.

Ameriški predstavnik, ki je govoril tudi v imenu francoskega in angleškega delegata, je dejal: «Hočemo, da bi ti sestanki imeli uspeh. Če bo potrebno za uspeh razgovorov zateči se k popolnoma tajni diplomaciji, bomo to napravili. Naš glavni namen ni ustvarjati vesti, pač pa doseči sporazum».

Po popoldanskem sestanku je bil videti sovjetski zunanji minister Višinski dobre volje in na vprašanje novinarjev, ali je zadovoljen z današnjimi sestanki, je odgovoril: «Vedno sem zadovoljen, kadar sem tu». Na vprašanje, ali je mnenja, ali bo na teh sestankih prišlo do možnosti pomirjenja, je Višinski dejal: «Potrebno je čakati in videti. Jaz delam vedno za mir». Novinarjem je dejal, da ne smejo biti nepotrpežljivi. Ko mu je neki novinar dejal, da imajo zahodni predstavniki po vsakem sestanku tiskovno konferenco, Rusi pa ne, je dejal: «Mnogo stvari je, o katerih se ne govori na teh tiskovnih konferencah». Prav tako je na tozadevno vprašanje novinarjev dejal: «Ni mi treba še bolj obrazložiti svojega stališča, ki sem ga na dovolj jasen način obrazložil v svojih govorih v političnem odboru ter v besedilu sovjetskih spreminjevalnih predlogov k tristranski resoluciji. Obrazložil sem trem zahodnim delegacijam vzroke, čemu nimajo prav, da vztrajajo na svojem stališču».

Predsednik glavne skupščine OZN Padilla Nervo, ki predseduje tudi delu pododbora, je po popoldanskem sestanku izjavil, da je prišlo do obširne izmenjave misli v zelo prisrčnem ozračju» glede odnosa med prepovedjo uporabe atomske bombe in ustanovitve primernega nadzorstvenega sistema, t. j. o možnosti, ustvariti odnos istočasnosti med tema dvema ukrepoma ali pa možnosti, da se enemu od teh dveh ukrepov da prednost pred drugim. Dejal je, da je vsak delegat obrazložil svoje stališče, ni hotel pa povedati, ali se ta stališča približujejo, ter je samo dodal, da so štirje predstavniki sporazumni o splošnih smotrih vprašanja, t. j. o potrebi, odpraviti breme vedno večjega oboroževanja in strahu pred vojno.

Na vprašanje, ali je še vedno tako optimističen, kakor ob začetku sestankov pododbora, je Padilla Nervo odgovoril, da se ni zgodilo nič takega, kar bi povzročilo, da bi moral biti manj optimističen. Pododbor se bo ponovno sestal šele jutri popoldne, ker so bodo delegati zjutraj udeležili razprave o vsenemških volitvah v posebnem političnem odboru.

V dobro obveščenih krogih OZN izjavljajo, da predstavniki štirih držav, niso mogli danes približati posameznih stališč glede temeljnega vprašanja o odnosu med prepovedjo atomskega orožja in nadzorstvom izvajanja te prepovedi.

Zahodni delegati v pododboru so iz odgovorov Višinskega dobili vtis, da ta vztraja na stališču, ki ga je zavzel v političnem odboru in da se ne misli odpovedati svojim spreminjevalnim predlogom k zahodnemu načrtu.

Poročilo odbora OZN za skupne ukrepe

PARIZ, 3. — Politični odbor OZN je danes začel razpravo o skupnih ukrepih. Predsednik odbora za kolektivne ukrepe, brazilski delegat Carlos Muniz, je predložil poročilo, ki so ga podpisali predstavniki 13 držav, med katerimi tudi tri zahodne države. Poudaril je, da predlagani sistem skupne varnosti ni izrecno naperjen proti nobeni državi.

Delegacije ZDA, Velike Britanije, Francije, Avstralije, Belgije, Brazilije, Kanade, Filipinov, Turčije, Venezuele in Jugoslavije, ki so vse članice odbora za skupne ukrepe, so skupno z Burmo, Egiptom in Mehiko predložile resolucijo, ki vsebuje med drugim sledeča priporočila:

«Države članice OZN se pozivajo, naj podvzamejo nove ukrepe, zato da bodo imele v okviru svojih oboroženih sil izvežbane in opremljene elemente, ki se bodo lahko naglo uporabili kot edinice OZN, in naj nudijo podporo ter vsa olajšanja silam OZN, ki bodo podprle skupne vojaške ukrepe.

V ta namen se priporoča državam članicam OZN, naj še dalje proučijo obseg in naravo pomoči, ki jo bodo lahko nudile, ter svojo zakonodajo, tako da bodo gotove, da bodo lahko hitro in uspešno izvajale skupne ukrepe OZN».

Resolucija priporoča dalje, državam članicam OZN, ki pripadajo drugim mednarodnim organizacijam, naj dosežejo podporo teh organizacij za skupne ukrepe OZN. Dalje poziva resolucija tudi države nečlanice OZN, naj proučijo možnosti gospodarskih ali drugačnih ukrepov, ki bi lahko prispevali k naporom OZN na področju skupne varnosti.

Zaslužena pohvala

Prva pohvala, ki jo je prejel Vidali za svoje predavanje pod naslovom «Kam gre jugoslavija?», je prišla s fašistične strani. V zadnji številki od 1. t. m. fašističnega glasila «La Fiaccola» beremo, da so ga šli poslušat «ne zato, ker je komunist, temveč zato ker je razkril resnično dramatično stanje, ki obstaja v Istri in ki smo ga mi tolikokrat razkrili.» Fašisti mu očitajo le, zakaj ni na njihovo linijo prišel že leta 1947 in še prej. Vsekakor — večjega zadoščenja «komunist» Vidali ni mogel doživeti. Fašistična pohvala Vidalija pa je za njegove zapeljance le nov dokaz, kam gre pravzaprav Vidali, kam gredo njegovi rimski glavarji iz vodstva KPI in kam gre kremeljska kominformovska politika.

Kam gre tista moskovska vlada, ki se razburja zaradi okupacije tujih čet in katera je — da se ne vračamo niti 24 ur nazaj — včeraj objavila o nekem ameriškem letalu vest, iz katerega je jasno razvidno, da drži sovjetska vojska pod okupacijo velik del Madžarske pod izgovorom člena 22. mirovne pogodbe, češ da mirovne pogodba z Avstrijo ni še podpisana. S tem pa hkrati razkriva, zakaj je podpis te mirovne pogodbe povezala s tržaškim vprašanjem: s podpisom te pogodbe bi namreč odpadel tudi ta formalni izgovor za okupacijo Madžarske, kjer niso danes samo sovjetske čete, temveč tudi sovjetsko vojno letalstvo in sovjetsko protiletalsko topništvo itd.

No glavni vzrok zaradi katerega je Vidali začel z najnovejšo kampanjo ostudnih protijugoslovanskih klevet in laži pa leži v vsakodnevnih vesteh, ki prihajajo s pariškega zasedanja OZN, kjer je jugoslovanska delegacija vložila pritožbo zaper napadalni pritisk, ki ga vrši sovjetska vlada in vlade sovjetskih satelitov nanjo. Pred vsem svetom je v Parizu delegacija FLRJ z nepobitnimi dejstvi dkaozala kam gre Sovjetska zveza s svojimi sateliti. Sesturni dokumentirani govor jugoslovanskega delegata Milovana Djilasa je napravil na delegate vseh držav tako mogočen vtis, da so vse delegacije, razen dveh, ki sta se vzdržali in petih držav sovjetskega bloka, glasovale za jugoslovansko resolucijo in s tem obsodile napadalno imperialistično politiko Kominforma.

Ali je mogoče, prikriti to jugoslovansko zmago pred najvišjim mednarodnim forumom s kričanjem in psovanjem proti njej v žargonu najslabše vrste starih in novih fašistov? Ali je mogoče prikriti to zmago s visoko donečimi fašističnimi pohvalami te najnovejše kominformovske protijugoslovanske kampanje v Trstu?

Drugi cilj, ki ga zasleduje protijugoslovanski tržaški kominformovski prvoborec iredentizma, pa je prikrivanje najnovejših dogodkov v satelitskih državah kremeljskih imperialistov. Sicer so tudi ta dogajanja imela svoj odmev na pariškem zasedanju, še večji vtis pa so napravila na kominformovske pristaše izven dosega Kremlja. To je predvsem najnovejša vest o aretaciji bivšega generalnega sekretarja KP ČSR Rudolfa Slanskega, ki je sledila aretaciji zunanjega ministra ČSR Clementisa in desetih članov CK KP ČSR na čelu z organizacijsko sekretarko Marijo Švermovo.

Na Poljskem pa je aretiran bivši predsednik poljske vlade Osupka Moravski in celo sam poljski maršal Rola Zimjerski, ki je bil komandant poljske armade, dokler ni njegovega mesta prevzel sovjetski maršal Rokosovski. Znano je, da je v zaporu tudi bivši generalni sekretar KP Poljske Gomulka, ki so ga po resoluciji Kominforma umaknili s tega položaja zaradi «buržoaznega nacionalizma». Pred kratkim pa je bil sodni proces skupini poljski generalov.

Kam gre — ne Jugoslavija — temveč kam gre Rusija? Kam gre ČSR? Kam gre Poljska? Kam gresta po ruski vojski okupirana Madžarska in Romunija? To naj pove Vidali in raztolmači, kako je mogoče, da ne skoro vsi tisti kominformovski prvaki iz satelitskih držav, ki so bili podpisali znamenito protijugoslovansko resolucijo leta 1948 ali v ječah ali pa pod zemljo! Mar ne bi bilo bolje, če bi Vidali povedali n. pr., kam gre kominformovska politika, ki je poskrbela, da je slavni komandant grških partizanov general Markos enostavno zginil brez sledu? Zakaj so ga Rusi likvidirali? Zakaj ne bi rajši povedal, zakaj so v zadnjih letih v ČSR aretirali skoro vse najpopularnejše partizanske poveljnike in nekatere od njih celo obsodili na smrt?

Ko Vidali očita Jugoslaviji, da je pod ameriškim suženjstvom, bi bilo prav če bi n. pr. povedali kje so in koliko je ameriških vojakov v Jugoslaviji? Kje in kako se imenuje tisti ameriški general, ki je v Jugoslaviji za ministra narodne obrambe kakor je n. pr. na Poljskem sovjetski maršal Rokosovski? Kje so v Jugoslaviji ameriški piloti in njih vojna letala in ameriška protiletalska artiljerija kot so sovjetska vojaška letala in sovjetsko protiletalsko topništvo na Madžarskem, kar je bila prisiljena priznati šama ruska agencija Tass?

In v Bolgariji: zakaj Vidali ne raztomalči svojim poslušalcem, vsaj mimogrede, kam gre Bolgarija, kjer so pred kratkim likvidirali znanega partijskega voditelja Petka Kunina, ki mu — kot izhaja iz dosedanjih vesti — niso dali možnosti niti, da bi se zagovarjal pred sodiščem. Kam gre tista Bolgarija, ki gradi utrdbe ob jugoslovanski meji in ki daje nagrade, odlikovanja in napredovanja za ubijanje jugoslovanskih graničarjev?

Nešteto takšnih in podobnih vprašanj bi lahko postavili še Vidaliju, vprašanj, ki mu jih postavlja vsak dan slehern njegov pristaš, kajti vsak dan se v sovjetskih satelitskih državah dogajajo stvari, ki pričajo, da vlada tam vse drugo kot pa demokracija, še najmanj pa takšna demokracija, ki bi bila ljudska: vsak dan ti dogodki dokazujejo, da vlada tam železna pest ruskega hegemonizma in imperializma.

RIM, 3. — Danes je bil občni zbor predstavnikov 37 držav članic mednarodnega zavoda za poenotenje zasebnega prava. Zavod je bil ustanovljen leta 1926 v Italiji in je postal organ OZN.

NEW YORK, 3. — Danes je bil prvi sestanek mednarodne konference industrijcev. Govoril je bivši upravnik ECA Paul Hoffman. Na konferenci sodeluje nad 300 voditeljev ameriške in zahodnoevropske industrije.

POGAJANJA ZA PREMIRJE V PAN MUN JOMU

NAČELNI PRISTANEK SEVERNIH za sestavo nadzorstvenih komisij

Po kompromisnem predlogu Kitajcev in severnih Korejcev naj bi se glede čet in oborožitve ohranilo na Koreji tako stanje, kakršno bo ob podpisu premirja, skupina nevtralnih opazovalcev pa naj bi nadzorovala spoštovanje dogovorov - Delegati OZN zahtevajo večja pojasnila - Na fronti le manjša dejavnost

PAN MUN JOM, 3. — Na popoldanski seji konference v Pan Mun Jomu so kitajski in severnokorejski delegati predlagali kompromis, na podlagi katerega bi se ohranil status quo glede čet in oborožitve; skupine opazovalcev, ki bi pripadali nevtralnim državam, pa bi izvajale tozadevno nadzorstvo.

Na jutranji seji pa so severni vztrajali na svojem prejšnjem stališču, dočim so delegati OZN vztrajali na svojih sedmih točkah, ki so jih bili predložili.

Besedilo kitajskokorejskega predloga je sledeče: «Zato da se zajamči trdnost vojaškega premirja, ki naj bi omogočila sklicanje politične konference med višjimi osebnostmi, se obe strani obvezujeta, da ne bosta pod nobeno pretvezo dovajali na Korejo vojaških sil ne orožja in tudi ne streliva. Zato da bo mogoče nadzorovati strogo izvajanje dogovorov, sta obe strani sporazumni, da se povabijo predstavniki držav, ki so ostale nevtralne v korejski vojni, naj sestavijo nadzorstveni organ, ki naj bi izvajal nadzorstvo izven demilitariziranih področij v pristaniščih, ki vodijo v zaledje (o katerih se bosta obe strani sporazumeli) in da poročajo mešani komisiji za premirje o izidu tega nadzorstva».

Omenjena dva paragrafa sta dodatek k prvim petim, ki so jih severni predložili zadnje dni novembra, ko se je začela razprava o tretji točki dnevnega reda.

V novem predlogu vztrajajo severni na svoji prejšnji zahtevi, da se ne sme povečati števila sil po sklenitvi premirja in da se te sile ne smejo nadomestiti ali zamenjavati s svežimi silami. Samo vojaki, ki bodo na Koreji na dan podpisa premirja, bi bili pooblaščeni ostati na Koreji do dokončne rešitve korejskega vprašanja.

Po mnenju zavezniških opazovalcev odpira nasprotni predlog o ustanovitvi nadzorstvenih komisij nova vprašanja, ker precej omejuje izbiro, kajti zelo malo članov OZN je ostalo uradno nevtralnih, dočim je za severne položaj drugačen. Tako n. pr. bi celo LR Kitajska lahko vztrajala, da je nevtralna, ker je večkrat izjavila, da so Kitajci, ki se borijo na Koreji, prostovoljci.

Prihodnja seja je bila določena za jutri zjutraj.

V zavezniških krogih ugotavljajo, da so severni Korejci in Kitajci s svojim današnjim kompromisnim predlogom prvikrat, čeprav načelno, pristali na možnost, da bi predstavniki nevtralni držav izvajali vojaško nadzorstvo. Ta predlog odpira dejansko novo obdobje v sedanjih pogajanjih. Delegati OZN so jasno pokazali, da pripisujejo dokajšnjo važnost novim predlogom in so med polurno prekinitvijo dela s svoje strani sestavili 21 vprašanj, o katerih se zdi, da obravnavajo tudi vprašanje izmenjavanja čet na Koreji in nadzorstvo po nevtralnih elementih. Verjetno bo jutri admiral Joy pojasnil nasprotnikom nekatere dodatne točke, ki jih bo delegacija danes pripravila.

V washingtonskih političnih krogih se je razširil optimizem glede nadaljnjega razvoja pogajanj. Mnenja so, da je mogoče v prihodnjih dneh sporazum, ker se zdi, da hočejo Kitajci in severni Korejci prenehati z vojno, ki jim ne nudi nobene možnosti, da bi dosegli predvidevane vojaške uspehe.

Ta optimizem se po mnenju političnih krogov v Washingtonu da tudi pripisovati prepričanju, da je želja Kitajcev in severnih Korejcev, da se preneha z vojno, verjetno vplivala tudi nato, da so sovjetski delegati pristali na razpravljanje o razorožitvenem načrtu v Parizu. Vendar pa je korejsko vprašanje ločeno od morebitnega razvoja, pri sedanjih tajnih razgovorih v Parizu.

Kitajsko-korejski novinarji v Pan Mun Jomu so nocoj izjavili, da so Indija, Egipt, Švedska, Švica in Sovjetska zveza nedvomno med državami, o katerih bi severni želeli, da sodelujejo pri nadzorstvu. Prav tako so izjavili, da so severni že izbrali podatke o zavezniških vojnih ujetnikih v pričakovanju razgovorov o tozadevni točki dnevnega reda.

Poročilo VIII. armade javlja, da je od včerajšnje polnoči do danes opoldne ostala fronta v celoti mirna. Na vzhodnem in zahodnem predelu ni bilo nobene pomembne dejavnosti, na vzhodni fronti pa je prišlo samo do rahlih stikov z manjšimi skupinami. Bombna letala pa so ponoči napadla številna nasprotnikova vozila na Severni Koreji na poteh, ki vodijo na fronto.

General Van Fleet je danes izjavil, da so južnokorejske čete začele veliko akcijo proti deset tisoč severnokorejskim partizanom na gori Shiri na Južni Koreji.

Razvoj v Siriji

DAMASK, 3. — Polkovnik Šišakli, načelnik glavnega stana sirijske vojske in predsednik vrhovnega vojnega sveta je izdal drugi ukaz po prevzemu oblasti. Šišakli ukazuje polkovniku Favzi Silu, naj prevzame vso izvršno in zakonodajno oblast, «da se začasno organizirajo javne oblasti, dokler ne bo vzpostavljeno normalno parlamentarno življenje».

Polkovnik Silo bo izvajal funkcije državnega poglavarja, predsednika vlade in obrambnega ministra; v izvajanju izvršne oblasti mu bodo pomagali glavni tajniki ministrstev. Silo bo izdajal in podpisoval zakonske ukaze.

Šišakli je priredil popoldne tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da «danes spet prevzema svojo funkcijo načelnika glavnega stana», ker je vojni svet določil polkovnika Sila, naj izvaja izvršno in zakonodajno oblast.

Na vprašanje o priznanju nove sirijske vlade s strani tujih držav je polkovnik Šišakli zatrdil, da tega vprašanja sploh ni, kajti «sedanji položaj je samo nadaljevanje normalnega odstopa predsednika republike». O stališču Sirije glede obrambe Srednjega vzhoda pa je Šišakli dejal, da se bo nova oblast ravnala po interesih Sirije, da pa bo stališče vsega arabskega sveta znatno vplivalo tudi na sirijsko stališče, kajti Sirija je vezana z ostalimi arabskimi deželami s pogodbo o vzajemni varnosti.

O namenih svojega državnega udara, ki da ga je izvršil v skladu z nalogo vojske, da «brani višje interese države», je polkovnik Šišakli izjavil, da so «vzpostavitev zakonite vlade, ki bo slonela na epuraciji vladnih kadrov in na gospodarskem procvitu» in da ostane Sirija v zunanji politiki «zvesta svoji politiki bratstva z vsemi arabskimi deželami, predvsem z Egiptom».

O usodi zaprtih poslancev Ljudske stranke je Šišakli menil: «Osebno sem prepričan, da bodo morali odgovarjati zaradi obtožb, ki so bile postavljene proti njim. O njihovi usodi bo odločal državni poglavar».

Mosadek pripravlja črno listo

TEHERAN, 3. — Iranski ministrski podpredsednik Fatemi je izjavil, da gibanje narodne fronte, ki mu je voditelj Mosadek, pripravlja «črno listo», ki bo vsebovala imena vseh političnih osebnosti, ki so v preteklosti šle na roko britanskim interesom. Pozvali bodo volivce, naj ne glasujejo za te osebnosti.

Fatemi je tudi sporočil, da bo Iran uradno priznal Faruka kot kralja Egipta in Sudana. Dodal je, da je to sklenila sinoči iranska vlada. Perzijska vlada je pooblastila parlamentarno komisijo za petrolej naj povabi Poljsko in ČSR, naj bi poslale svoje delegate; ki bi se pogajali za nakup perzijskega petroleja.

Francoski socialisti o notranji politiki

PARIZ, 3. — Glavni odbor francoske socialistične stranke je ob koncu svojega zasedanja sprejel resolucijo, ki prikazuje stališče stranke v notranji in zunanji politiki. Z zanimanjem so pričakovali predvsem stališče, ki ga bo glavni odbor zavzel v nekaterih notranjih zadevah, ker utegne od tega biti odvisna usoda Plevenove vlade. Sklepi, ki so jih sprejeli socialisti, ne dajejo slutiti večje podpore vladi, niti pripravljenosti na kompromis v nekaterih vprašanjih, ki so glavni kamen spotike večinske koalicije.

V notranji politiki pravi resolucija, da socialistična stranka ne more popuščati v sledečih vprašanjih: 1. Načelo gibljive lestvice plač in mezd, to je načelo periodičnega proporcionalne prilagoditve minimalne mezde življenjskim stroškom; 2. ohranitev sistema socialnega skrbstva v širokem smislu; 3. ustroj in razširitev nacionaliziranega sektorja gospodarstva; 4. popolna uveljavitev laičnih zakonov.

LONDON, 3. — Na neko vprašanje v spodnji zbornici je Churchill izjavil, da se ne predvideva nobena sprememba angleškega stališča do Kitajske.

29 MRTVIH IN 55 RANJENIH v spopadu ob Sueškem prekopu

Do spopadov je prišlo, ko so britanski oddelki skušali prenesti naprave za oskrbovanje britanskih vozil - V Egiptu bodo ukinili poučevanje angleščine - Pristaniški delavci odklanjajo iztovarjanje angleškega blaga

KAIRO, 3. — Egiptovski notranji minister Serag El Din Paša je sporočil, da je ob 18.45 uri po Greenwichu naraslo ugotovljeno število mrtvih v današnjih incidentih pri Suezu na 29. Z egiptovske strani sta bila mrtva dva policaja in 14 civilistov, 13 policajev in 55 civilistov pa je bilo ranjenih. Angleži so utrpeli 13 mrtvih, medtem ko število angleških ranjencev še ni znano.

KAIRO, 3. — Prava bitka, ki je bila danes v Suezu, je nenadoma prekinila razmeroma mirno razdobje. Bitka med egiptovsko policijo in angleško vojsko je bila v puščavi, ki se razprostira na obeh straneh kairske ceste pri prvih hišah sueških predmestij. Tu se cesta približa železniški progi Kairo Suez. V bližini je taborišče angleške posadke in odcep ceste, ki teče ob južni strani Sueškega zaliva in ki vodi do petrolejske rafinerije in tovarne kemičnih maščob, ki je bila pred kratkim zgrajena v pristanišču Adabija za potrebe angleških čet.

Poročilo britanskega glavnega štaba o neredih pravi sledeče: «Okoli 11. ure je skupina angleških inženirjev skušala prenesti naprave za oskrbovanje britanskih vozil s pogonskim gorivom iz okolice Sueza v kraj, kjer so angleški vojaški oddelki, ko so egiptovski teroristi pričeli streljati na angleške vojake. Zaradi netočnega streljanja britanski vojaki niso odgovorili. Ko pa se je kasneje pripeljal na kraj sam oddelek egiptovske policije in pričel tudi streljati, so britanski vojaki odgovorili z ognjem.» Poročilo nadalje pravi, da so se boji prenehali okoli 14.30 in da je bil pri tem en Anglež ranjen.

Pročilo britanskega poslaništva popisuje dogodke, ki so dovedli do tako ostrih bojev, in pravi, da se je okoli poldne neki britanski oficir skupno z vojakom vojaške policije peljal z avtom, ko se mu je pričela od bencinskega rezervoarja v bližini Sueza bližati skupina egiptovskih policistov. Medtem ko jih je oficir vprašal, kaj nameravajo, so oni pričeli streljati in ranili vojaškega policaja, ki je kasneje umrl. To je bil tudi povod za kasnejši spopad večjega obsega.

Iz Kaira poročajo, da se egiptovska vlada peča z vprašanjem, da bi namesto poučevanja angleščine pričeli v šolah s poučevanjem italijanščine ali nemščine. S tem namenom se je minister za prosveto včeraj razgovarjal s švicarskim predstavnikom in predstavnikom italijanske kulture.

Osnovne šole, ki so jih 18. novembra v Ismailiji ukinili, so ponovno pričele s poukom.

Pristaniški delavci v Suezu so ponovno prišli na delo, vendar odklanjajo sleherno iztovarjanje britanskih ladij, kakor tudi blago tistih ladij, ki je namenjeno oskrbovanju britanskih čet ob prekopu.

Angleško poveljstvo v Fayidu sporoča, da so neko angleško motorizirano kolono zunaj Sueza napadli iz zasede. Šest vojakov z otokov Mauritius je bilo ubitih. Pogrešajo tudi enega angleškega majorja.

V nočnih urah je prišlo v Ismailiji do dveh eksplozij: ena je eksplodirala v bližini mosta v Suezu, druga pa v okraju Arašija. V bližini nekega prekopa so našli še enega mrtveca, ki je verjetno padel v bojih 28. novembra.

Posvetovanja arabsko-azijskih držav

PARIZ, 3. — Danes so se sestali predstavniki 15 arabskih in azijskih držav. Sporazumeli so se naj vsaka delegacija svobodno glasuje pri volitvi novih članov Varnostnega sveta. Glede gospodarskega in socialnega sveta so se sporazumeli, da bodo prosto glasovali za Egipt ali Burmo pri prvem glasovanju, dočim bodo pri drugem glasovanju glasovali vsi za onega kandidata, ki bo imel največ možnosti.

Glede mednarodnega sodišča v Haagu bodo arabsko-azijske države podprle ameriškega, sovjetskega, indijskega in morda ekvadorskega sodnika.

Adenauer v Londonu

Zahodnonemški kancler bo v Londonu ostal teden dni in se razgovarjal s Churchillom in Edenom - Zahodne velesile nameravajo obdržati nadzorstvo nad nemškim premogom in jeklom, da se izvede popolna dekartelizacija

LONDON, 3. — Zahodnonemški kancler Konrad Adenauer je danes v spremstvu angleškega visokega komisarja v Nemčiji, Kirkpatricka, prispel v London, kjer bo ostal teden dni. Prvič po letu 1931 je zahodnonemški ministrski predsednik zopet na uradnem obisku v angleški prestolnici.

Adenauerjev prihod v London se je zakasnil za več kot tri ure, ker Kirkpatrickovo osebno letalo, s katerim sta se oba državnika pripeljala, zaradi okvare na motorju ni moglo o pravem času odleteti.

Kmalu po prihodu se je zahodnonemški kancler odpeljal na Downing Street 10, kjer ga je sprejel angleški ministrski predsednik Winston Churchill. Po dvajsetminutnem razgovoru je Adenauer odšel čez cesto na obisk k Edenu.

Adenauer bo imel številne sestanke z ministrskim predsednikom in drugimi člani angleške vlade. Z njimi se bo med ostalim razgovarjal o vključitvi Zahodne Nemčije v evropski obrambni sistem, o angleškem stališču do Schumanovega načrta za evropski «pool» premoga in jekla, o ureditvi nemških dolgov in o vprašanju suverenosti zahodnonemške republike.

Zahodnonemški kancler, ki stanuje v hotelu Claridge v najelegantnejšem delu Londona, se je danes udeležil sprejema, ki so mu ga priredili člani nemške kolonije v angleški prestolnici. Zvečer je bil na večerji pri Siru Ivonnu Kirkpatricku. Uradni del njegovega obiska se bo začel jutri po kosilu, ki mu ga bo priredil Churchill. V petek bo Adenauerja sprejel angleški kralj v Buckinghamski palači.

Pred odhodom iz Bonna je Adenauer poslal predsednikom parlamentarnih skupin strank vladne koalicije (demokristjani, liberalci in «Nemška stranka») pismo, v katerem jih prosi, naj nastopijo v zveznem parlamentu z zahtevo, naj še pred začetkom božičnih počitnic ratificira Schumanov načrt. Kancler pravi, da je ta ratifikacija potrebna predvsem zaradi «težav, na katere je naletela francoska vlada», kar se tiče odobritve Schumannovega načrta v francoskem parlamentu.

Iz zavezniških virov v Bonnu pa se je danes izvedelo, da nameravajo tri zahodne velesile ohraniti nadzorstvo nad premogovniki in jeklarsko industrij v Zahodni Nemčiji tudi po podpisu pogodbenih sporazumov, ki bi morali nadomestiti okupacijski statut. V teh krogih izražajo željo, da bi pogodbeni sporazumi vsebovali določila o tem nadzorstvu. Namen tega nadzorstva bi naj bilo predvsem nadaljevanje izvajanja načrta o dekartelizaciji nemške težke industrije, da ta ne bi spet postala nevarna koncentracija gospodarske sile.

Proti sporazumu o splošni konvenciji med zahodnimi zavezniki in bonnsko zvezno republiko je nastopil danes vzhodnonemški ministrski predsednik Otto Grotewohl v govoru uradnikom socialnega zavarovanja. Dodal je, da je Vzhodna Nemčija za splošne volitve v Nemčiji, ki pa morajo biti «res svobodne in neodvisne od vseh dežel, ki nimajo nobenega opravka z Nemčijo». Grotewohl je pri tem mislil na zahodnonemški predlog, naj se vsenemške volitve izvedejo pod nadzorstvom OZN.

Informacijska služba zahodnonemške vlade pa je sporočila, da so Rusi začeli podaljševati betonske pristajalne proge na svojih letališčih v Vzhodni Nemčiji na 2800 metrov. Take proge so primerne za vzletanje in pristajanje reakcijskih lovcev in bombnikov. Informacijska služba zatrjuje tudi, da ima ZSSR v Vzhodni Nemčiji deset letalskih divizij ali približno 1500 letal, od katerih je približno tretjina na reakcijski pogon. Po istih vesteh štejejo sovjetske čete v Vzhodni Nemčiji 330.000 mož, prav toliko kot lani.

Skozi sito in rešeto

Taylor in TASS

«Giornale di Trieste» je v zadnjih dneh objavil kar dva članka, v katerih na vse pretege hvali ustaškega rablja Paveliča in njegove emigrante, ki so pobegnili v Argentino. To povzdigovanje Mussolinijevega varovanca je za De Gasperijevo glasilo popolnoma logično, kajti prav tako kot je dal rajnki duče ustašem nož v roke, da koljejo po Jugoslaviji, tako bi — samo če bi se ponudila priložnost — storili vsi današnji Paveličevi poveličevalci iz italijanske iredente v Trstu in v Italiji.

V nedeljo pa je isti klerikalni list objavil članek nekega ameriškega novinarja Taylorja o Jugoslaviji. Članek je tako prepoln vseh mogočih izmišljotin in obrekovanja, da je njegov ponatis v «Giornale» takoj včeraj popoldne pohvalil «Il Lavoratore». Vsem trem — Taylorju, klerikalcem in kominformistom — pa priporočamo, da si dobro ogledajo vest ruske agencije TASS o ruskih letalih in ruskem topništvu na Madžarskem in jo primerjajo s Taylorjevimi zatrjevanji, da v satelitskih državah ni ruske vojske in podobno.

To hočejo!

«Nacionalno združenje za Julijsko krajino in Dalmacijo» v Rimu je sprejelo 17. nov. na plenarni seji svojega predsedstva resolucijo, v kateri se energično izraža, da je proti vsakršnemu direktnemu pogajanju Italije z Jugoslavijo, češ da so takšna pogajanja za italijanske interese škodljiva. V resoluciji se poudarja, da mora Italija zahtevati od zaveznikov, naj v celoti uresničijo «tristransko obvezo iz leta 1948».

Kakor je znano, je v tem predsedstvu, ki je sprejelo omenjeno resolucijo tudi glavni tajnik demokristjanske stranke za vso Italijo — Guido Gonella. Taka je torej njihova volja za dosego sporazuma, za mir, za sodelovanje...

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, torek 4. decembra
Barbara, Veljko
Sonce vzide ob 7.27, zatone ob 16.22. Dolžina dneva 8.55. Luna vzide ob 12.02, zatone ob 22.44.
Jutri, sreda 5. decembra
Sava, Stojana

Romanu Pahorju v spomin

Težko mi je dragi Roman, ko pišem te vrstice Tebi v slovo, te vrstice, ki še izdaleč ne morejo povedati vsega, kar čutim, da bi Tebi in nam vsem moral povedati. Kako naj se Ti s skromno besedo oddolžim za vse, kar si nam nudil, ne da bi bil Ti sam iskal priznanje, hvaležnost, čast. V zadoščenje Ti je bilo, če si lahko posamezniku ali skupnosti storil kaj dobrega. Tako kot je meni težko, je težko vsem onim, in ni jih malo, kateri so do dna spoznali bistvo Tvojega značaja, Tvojo neomejeno dobroto, požrtvovalnost, nesebičnost. Vse je močno presunila turobna novica, da si nas v noči od sobote na nedeljo, dne 2. t. m. za vedno zapustil. V meni je trdno prepričanje, da govorim vsem, ki so Te poznali, od srca.

Ko pišem to skromno pisanje, mi je kot, da se od Tebe ne poslavljam — ta misel o slovesu za večno je težka kot skala — temveč da dajem Tvoji osebnosti njen pravi obraz, zato da bo za vedno ostal v našem spominu in da boš tako vedno živel med nami in da bo vse to, kar si dobrega storil, zapustilo sled v našem življenju. Nič ni bilo zaman, kar si delal in tudi Tvoj prispevek je bistveno pomagal, da smo v onih temnih časih pred vojno in med vojno, ko smo, kljub najhujšemu trpljenju, že laže upali, lahko v sebi čuvali upanje in svetli zubelj vere v lepšo in boljšo bodočnost našega naroda. Kot mnogim dobrim je tudi Tebi marsikdaj bilo dano, da si doživel krivico, nerazumevanje, trdo besedo namesto priznanja ali vsaj tihega upoštevanja. Tebi danes naše priznanje nič več ne pomaga, naj pa vsaj nam prinese to, da bo živel med nami v našem spominu, v naši zavesti Tvoj lik v vsej svoji čistosti in lepoti.

Prepolno je moje srce in lez muko in trpljenjem si prebija moja beseda — naša žalost je še presveža — pot na dan skozi čustva in misli, skozi spomine nate in na vse, kar je bilo s Teboj v zvezi, na vse, kar nas je vezalo, na okolje, v katerem si živel Ti in v katerem smo živeli mi vsi s Teboj vred, na duhovna nastrojenja, na muke in težave in skozi grenkobo, ki se mi vrinja, ko mislim na Tvoje težavno in muke trpeče življenje, katerega si pa voljno prenašal, ker prva Tvoja misel je bila misel na druge.

Že kot dijak si se posvetil svojim vrstnikom in si jim vneto pomagal in jim bil pobudnik pri njihovem prizadevanju za mladinske organizacije, za srednješolsko in pozneje tudi visokošolsko mladino v društvih «N. Tomaseo» in «Akademsko društvo Balkan». V mnogih primerih si jim Ti ustvaril njihove skupnosti. Ko so prvi naši ljudje odšli v konfinacijo, si bil med njimi. Dejal si tedaj, da prevzameš Ti sam odgovornost za razna dejanja drugih, kjer si sodeloval, da ne bi tudi drugi, trpeli, češ da moraš itak na prisilno bivanje. Prevzel si nase še zaporno kazen, kljub temu, da se Ti tako podaljša doba konfinacije. Policijska oblast Ti tedaj v Trstu ni hotela dovoliti, da bi potoval z izrednim potovanjem na Ponzo, ker so te hoteli mučiti z dolgo vožnjo v kaznjeniških železniških vozovih in s čakanjem po tranzitnih celicah v raznih križiščnih zaporih.

Ko si se vrnil, Te je policijska oblast ovirala povsod pri Tvojih naporih, da si materialno urediš svoje življenje. Pozneje si začutil, da nimajo naši otroci nobenega svetlega trenutka v svojem življenju, da jih nikoli nihče v njihovem slovenskem okolju ne more obdarovati, da pogrešajo ono toplo vzdušje, katerega lahko da samo prisrčna domača beseda, da jim le ta lahko pričara z vso neposrednostjo njihov pravljični svet. Poskrbel si, da so prišli na dom v mestu in okolici zavojčki z darili in slovensko otroško knjigo v času božičnih praznikov. Zopet si mogel za to svoje lepo in dobro dejanje, ki je bilo človeško samo po sebi razumljivo in vseskozi naravno, plačati s konfinacijo.

Ob začetku vstopa Italije v vojno si moral zopet v koncentracijsko taborišče in kmalu za tem pa v zapor v preiskavo in na razpolago posebnemu sodišču v Rimu, ki Te je na tržaškem procesu v decembru 1941 z drugimi vred obsodilo. Iz zapora si prišel v narodno-osvobodilno gibanje v katerega si se zavestno vključil. Tudi v tem času si si močno prizadeval, da pomagaš skupnosti in posameznikom. Pogostoma si romal iz Trsta na osvobojeno ozemlje na konference raznih oblastnih in političnih organov OF.

Po vojni si zastavil svoje sile predvsem tam, kjer je bila potrebna dejanska, materialna pomoč, ker vedno si čutil, da moraš pomagati človeku.

In še v zadnjih trenutkih svojega prekratkega življenja, saj si dočakal komaj 48. leto, nisi mislil nase, temveč si se predvsem zanimal, kako živijo drugi.

Skozi vse svoje življenje si bil mučenik, si bil žrtev in prevzemal si nešteta bremena nase, tudi zato, da bi olajšal drugim težave, da bi drugi laže nosili. Vedno in vedno smo klicali Romana na pomoč. Kljub skrajno trdemu svojemu lastnemu življenju, si vedno ohranil veder pogled na skupno življenje naroda in njegovo bodočnost in si upal, da si lastno življenje že kako utegneš urediti. Vedno si mislil, da svoje dolžnosti do drugih nisi še popolnoma izpolnil.

Le malo sem uspel povedati o Tebi, dragi Roman, toda kar sem povedal, je živa resnica. In zadnji trenutki Tvojega življenja mi dajo misliti na besede: «Glejte, tako umira pravični»!!

Zato verjamem, da nam boš ostal za vedno v spominu.

JOSIP KOSOVEL

Z VČERAJŠNJE OBČINSKE SEJE V NABREŽINI

Nabrežinski davkoplačevalci zahtevajo z vso odločnostjo dvojezične pole

Na včerajšnji občinski seji v Nabrežini sta bili na dnevnem redu dve važni vprašanji: vprašanje najemniških pogodb za nekatere nabrežinske kamnolome ter vprašanje proračuna za leto 1952. Ker so se odborniki in svetovalci precej zamudili pri prvem vprašanju, je moralo drugo odpasti ter bodo o njem razpravljali šele na prihodnji seji, ki bo zopet v ponedeljek.

Župan, ki je otvoril sejo, je po prečitanju zapisnika javil navzočim svetovalcem in odbornikom, da bodo še pred obravnavanjem posameznih točk dnevnega reda dali na glasovanje resolucijo, ki jo je predložil predstavnik Slovenske demokratske zveze g. Terčon. Obenem pa je opozoril svetovalce, da je občina prav v zvezi omenjeno resolucijo že protestirala pri tržaških oblasteh. Resolucija, ki jo je nato g. Terčon prečital, je naslovljena na finančno nadzorništvo v Trstu, ter obravnava vprašanje dvojezičnih pol v zvezi z davčnimi dajatvami. Pred dnevi so namreč tudi v nabrežinski občini prejeli trgovci, obrtniki in večji kmetje pole v zvezi z novim obdavčenjem, ki ga predvideva zakon 161 Zavezniške vojaške uprave. Te pole so pa tiskane le v italijanskem jeziku; ker so prizadeti nabrežinski občani po večini Slovenci, zahteva resolucija, da poskrbi finančno nadzorništvo za to, da bi bile pole dvojezične. Obenem zahteva resolucija, naj bi finančno nadzorništvo priredilo v nabrežinski občini več predavanj v slovenskem in italijanskem jeziku, na katerih bi obrazložili davkoplačevalcem nov način obdavčenja.

Z vsebino resolucije so se v glavnem strinjali vsi svetovalci in odborniki; celo predstavnik italijanske skupine je priznal da imajo nabrežinski davkoplačevalci pravico do dvojezičnih pol, vendar je pristavil, da bi to po njegovem povzročilo precejšnje komplikacije, ker bi namreč finančno nadzorništvo zaradi pomanjkanja uradnikov, ki bi obvladali slovenski jezik ne moglo sprejeti pol, izpolnjenih v slovenščini; to njegovo opazko mu je odgovoril predstavnik Ljudske fronte tov. Škrk, ki je poudaril, da plačuje slovensko prebivalstvo svoje davke, kot italijansko ter da je zato dolžnost finančnega nadzorništva, da si poskrbi tudi uradnike, ki bi obvladali slovenski jezik. Izjavil je, da se strinja z resolucijo, ki zahteva pole tudi v slovenščini. Ob koncu so navzoči resolucijo odobrili; vzdržali so se le predstavniki italijanske stranke.

Preden so prešli k obravnavanju najemniških pogodb za nekatere nabrežinske kamnolome, je župan javil, da odpotuje že danes delegacija predstavnikov nabrežinske občine v Padovo, kjer bo izročila poplavljencem stvari in denar, ki so jih nabrali prebivalci omenjene občine. Točne podatke, koliko je bilo nabranega v tej dobrodelni akciji, bo župan javil na prihodnji občinski seji.

Svetovalec Graton je kot član posebne komisije prečital predlog o povišanju najemnine kamnolomu Marangon. Po njegovem je vprašanje tega kamnoloma omenjena komisija proučila ter na podlagi proučitve sklenila, da se poviša lastniku kamnoloma letna najemnina na 600.000 lir. Njegov predlog so pobili drugi svetovalci, ki so menili, da bi bila to le previsoka najemnina za kamnolom, ki je do sedaj izkopaval le zelo slab kamen, obenem je pa vendarle dajal domačim delavcem zaposlitev. Predstavnik italijanske stranke je predložil, naj bi najemnina znašala 200.000 lir; le če bi kamnolom pričel delovati v večjem obsegu, naj bi se ta vsota zopet povišala. Po dolgem obotavljanju in večkratnih volitvah je bil končno tudi ta predlog sprejet.

UNIV. PROF. DR. IZIDOR CANKAR

Slikarstvo XIX. stol. na Slovenskem

Tretje predavanje, ki ga je priredila Narodna in študijska knjižnica iz umetnostno zgodovinskega cikla, je privabilo v prostore SHPZ veliko število poslušalcev, ki jim strokovna predavanja univerzitetnih profesorjev iz Ljubljane ob skioptičnih slikah tolmačijo razvoj likovne umetnosti Slovencev. Prav doba, o kateri je govoril dr. Izidor Cankar, je silno obsežna, ker je v XIX. stoletju slovensko slikarstvo nepretrgano raslo vse do svojega viška, ki ga je doseglo v impresionizmu.

Doba romantike je, v nasprotju z barokom, ki je bil internacionalna umetnost, izraz naroda, njegovega hotenja in mišljenja. Prav zato je tudi narodu veliko bližja in bolj dostopna.

Prehod od klasicizma v dobo romantike predstavlja slikar Lajner, začetek romantike Langus, Kavčič, dalje Tominec in Wolf. Iz Wolfove šole so izšli veliki slovenski slikarji, ki so se uvrstili s svojimi slikami med svetovne umetnike, to so brata Šubica in Ažbe, ki je imel svojo šolo v Monakovem, iz katere je izšla vrsta umetnikov poznejše romantike, katerih dela segajo že v realizem. Iz te dobe so posebno vidni slikarji Petkovšek, Vesel in slikarica Ivana Kobilica. Pri slednjih dveh opazimo že vpliv impresionizma, v katerem je slovensko slikarstvo doseglo tako visoko raven.

Predavanje dr. Izidorja Cankarja z diapozitivi najboljših del XIX. stoletja so vsi poslušalci poslušali z izrednim zanimanjem, saj je bilo popolnoma razumljivo tudi laikom. Tržačani so predavatelju resnično hvaležni za užitek in z veseljem pričakujejo naslednjega predavanja, ko bo prof. Cankar govoril o impresionizmu.

SLAVA PADLEMU BORCU!

Tov. Aleksander Vodopivec

Bil je iz Ospa št. 71. Šel je v partizane 2. februarja 1944 in stopil v VIII. brigado 18. divizije. Padel je 7. maja 1945 pri Orleku pri Ljubljani v zadnjih ogorčenih borbah za osvoboditev glavnega mesta Slovenije.

Junaškemu tovarišu sonce Istre bomo ohranili trajen spomin!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V PRIPRAVI
Nušićeva komedija v 4 dejanjih

Gospa ministrica

PREMIERA bo v soboto 8. decembra ob 20. uri v AVDITORIJU v Trstu.

Kupljene vstopnice za predstavo «GOSPODA GLEMBAJEVI» bodo veljale za prvo ponovitev Nušićeve komedije «GOSPA MINISTRICA», ki bo v NEDELJO 9. decembra ob 18. uri v AVDITORIJU.

Kdor želi, se mu vrne tudi denar pri blagajni v Ul. sv. Frančiška 20 (vhod v tiskarno) od četrtka dalje dnevno od 11. do 13. in od 17. do 19. ure.

Gledališče Verdi

Danes ob 20.30 bo tretja uprizoritev Rossinijeve opere «Seviljski brivec», za abonente reda «A» in «B». Nastopajo isti pevci; predstavo vodi dirigent Antonino Votto.

V četrtek bo premiera Donizettijeve opere «Lucia di Lammermoor», za abonente «A» in «C». Opero bo vodil Antonino Votto; nastopili bodo Dolores Wilson, Giuseppe Campara, Liliana Hussu, Mario Tommasini in Raimondo Botteghelli. Zborno petje je naštudiral Adolfo Fanfani, režijo Giuseppe Marchiaro.

PROCES O OROŽJU PRED ZAVEZNIŠKIM VOJAŠKIM SODIŠČEM

„Ko se vrne Italija, boste plačali!“

Arogantno vedenje Venierja starejšega med policijsko preiskavo v stanovanju - „Vi ste zavezniški SS-ovci“ Venier Mario napadel v sodni dvorani policijskega agenta

Predolgo bi bilo in preveč prostora bi zavzelo podrobno opisovanje včerajšnje razprave proti Mariju in Emiliju Venierju, Titu Mizzanu, Mariju Fabrettu Mariju in Viniciu Craveru. Manjkal je Arrigo Riva, ki je trenutno v bolnici in ni mogel priti na razpravo. Odv. Kezich, ki se je v obrambi Mizzana pridružil odv. Tamaru, je zahteval, da razpravo odložijo, dokler ne bo prisoten tudi Riva. Javni tožilec maj. Grabb kakor tudi predsednik sodišča, maj. Bayliss sta se tej zahtevi uprla, kajti proces se vleče že od oktobra in bi se tako zavlekel v nedogled. Ker je odv. Kezich videl, da ne bo uspel s svojo tezo, se je zadovoljil in razprava se je nadaljevala z zaslišanjem upravnika umobolnice dr. Ferrija, ki je pripravil obširno poročilo o duševnem stanju Fabretta.

Dr. Ferri je našel v obtožencu mladeniča, ki je zmožen mišljenja in hotenja, vendar na svoj način. Čeprav ima 19 let, je njegov um zaostal in ne presega uma 14-letnega otroka. Kljub temu pa je Fabretto vedel, da dela proti zakonu s skrivanjem orožja. Odv. Gefter-Wondrich, ki brani obtoženca, je zahteval, da se proti Fabrettu ustavi postopek, ker ga lahko štejejo za 14-letnega otroka, proti kateremu ni mogoče postopati. Maj. Mayliss je ovrgel tudi to tezo, ker se 14. leto šteje kot starost in ne kot umsko stanje. V tem primeru ima pred seboj 19-letnega mladeniča, ki je podvržen sicer «psihičnemu infantilizmu», vendar je po njegovem in zdravnikovem mnenju zmožen presojanja in razlikovanja dobrega od zla. Zatorej se bo moral zagovarjati kakor ostali in sicer zaradi kršitve proglasa št. 2, člena III. odst. A ZVU zaradi ilegalnega skrivanja brzostrelke «Beretta» ter kršitve proglasa št. 1, člena III ZVU, ker je skušal z drugimi obtoženci prodajati orožje brez dovoljenja oblasti.

Na vprašanje maj. Baylissa, če je Fabretto razumel obtožnico, je mladenič odgovoril: «Približno». Da ne bi bilo dvomov med razpravo, je Bayliss začel počasi in enostavno razlagati obtožencu, česa je obdolžen. Takoj nato je odv. Gefter-Wondrich odgovoril za obtoženca, da se ne čuti krivega, nakar je prišel pred sodišče insp. Lo Giudice, ki vodi register oseb, ki imajo orožno dovoljenje in tudi licenco za prodajo. Po izjavi, da nihče ob obtožencev ni vpisan v seznam, je insp. svoje pričanje končal.

Pred sodnikom se je tedaj pojavil visok, suh, elegantno oblečen in brezhibno počesan mož, ki se je s svojimi globoko pod čelo vdolbenimi očmi ozrl po dvorani in obtožencih ter se vsedel. Po prisegi je povedal svoje ime in sicer Francesco Ozebek, insp. policije. Mož je namreč vodil celo zadevo in spravil v zapor vse obtožence.

Kako je zvedel, da prodajajo v našem mestu orožje ni povedal, ker je insp., začel svoje pripovedovanje tedaj, ko se je začelo njegovo delo. 10. oktobra je z nekim Mayerjem, kar je izmišljeno ime (pravega imena ni hotel izdati) odšel v nek bufet v Ul. Rossetti, kjer je našel Mizzana in ga takoj brez odlašanja vprašal za orožje. Govoril je v prisiljeni italijanščini s tujim naglasom ter vse v nedoločniku, da bi tako prevaral mladeniča. Ker je bilo preveč prisotnih, so odšli v Ul Ugo Foscolo kjer se je pogovor nadaljeval. Insp. Ozebek se je predstavil za kupca orožja za račun nekoga drugega in je želel v najkrajšem času večjo količino, ker bi jo moral odposlati z ladjo v tujino. Mizzan se je pokazal voljnega in mu obljubil tudi težke strojnice, vendar bi moral še počakati, ker je precej orožja zazidanega in bi moral prej govoriti z lastniki. Dan kasneje je insp. izvedel od Mizzana, da je treba še počakati, ker je orožje skrito delno pri Sv. Ivanu, delno pa pri Sv. Alojziju. Zadeva se je vlekla do 17. oktobra, ko je lažni kupec ponovno srečal Mizzana in ga prosil za pospešitev akcije. Izmenjala sta si telefonski številki in zmenila sta se za sestanek pri Rossettijevem spomeniku. Insp. Ozebek je poslal na mesto dva agenta v civilu, da bi nadzorovala prodajalce. Inspektor se je zapeljal tja s «Topolinom» in vkrcal Mizzana ter Rivo, ki je po Mizzanovi izjavi imel na razpolago 6 novih samokresov in 100 «panzerfaustov». Inspektor je hotel pospešiti svoje delo in je zato iskal Mizzana, ki je privolil v sestanek pri Sv. Andreju. Ob 21. uri sta bila oba na mestu. Inspektor je pustil doma «Topolino» in prišel s taksijem, da ne bi vzbudil suma. Pokazal se je ogorčenega, češ da ga oni mislijo javiti policiji. Mizzan je tedaj priznal, da mu nekateri ne zaupajo, ker mislijo, da je agent «Interpoola». Na vsak način pa so pripravljeni prodati le majhen del velike količine orožja in to kot prvi poskus, da se prepričajo, če je delo na resni podlagi. Ozebek je takoj pristal in oba sta odšla s taksijem do Trga Teatro romano, kjer sta odslovila vozilo in peš nadaljevala do Ul. degli Artisti. Mizzan se je oddaljil in se kmalu nato vrnil z Venierjem Marijem, ki je takoj začel pogovor.

«Kdo je kupec» je vprašal «Capitan Mitra» «Jaz» je bil suhi odgovor lažnega kupca, ki je ostro opazoval prodajalca. «Dobro», je odgovoril Venier «za sedaj samo tri brzostrelke». Kasneje pa bi preskrbel še drugo orožje, vendar bi moral priti zaradi velike količine s tovornikom. Ker nista imela denarja, je lažni kupec potegnil iz žepa kup tisočakov, se premaknil na svetlo, da bi oba točno videla in jima dal 1.000 lir za taksi. Oba sta odšla, vendar se je Mizzan kmalu vrnil v družbi Fabretta v taksiju in pripeljal prvi dve brzostrelki. Lažni kupec je skočil v vozilo in vsi so zdrveli v Ul. Coroneo, kjer je Fabretto izstopil.

Da bi se odkrižal Mizzana, ga je Ozebek poslal po cigarete. Čim je bil sam s šoferjem taksija, mu je pokazal policijsko legitimacijo in ukazal naj ustavi na Trgu Dalmazia pri glavni policiji, čim bo slišal ime «Grignano». Medtem časom pa mora popolnoma molčati in ubogati. Tedaj sta se vrnila Mizzan s cigaretami in Fabretto z novo brzostrelko. Vsi so odšli vedno s taksijem na Korzo in se ustavili pred «Upim». Od tu je šofer na besedo «Grignano», obrnil vozilo in zavozil proti Trgu Dalmazia. Čim se je ustavil, je inspektor potegnil iz žepa samokres, spravil Fabretta, Mizzana in šoferja iz vozila ter poklical insp. Placida na pomoč, da je pregledal taksi in zaplenil orožje.

Po uspeli akciji je odšel v stanovanje Venierja in našel doma očeta, ki se je do agentov zelo arogantno obnašal in jih psoval, da so «SS zaveznikov» ter da «bodo že plačali ko bo prišla Italija». Na točnem načrtu stanovanja, ki mu ga je predložil javni tožilec, je Ozebek pokazal, kje je našel orožje in municijo. Največ ga je našel v «delavnici» Venierja Maria. Kmalu je zapustil stanovanje, vendar je pustil na mestu kapl. Carlija, ki je imel nalogo aretirati Venierja mlajšega.

Tedaj so zaradi pozne ure odložili razpravo na popoldne. Medtem ko so vsi zapuščali dvorano, pa je Venier Mario vstal in se približal svoji zaročenki. Neki policijski agent je tedaj zaprosil mladenko naj zapusti dvorano. To je Venierja tako razjezilo, da je planil na agenta in dvignil pesti. Ostali agenti so priskočili in ga s težavo pomirili. Kaže, da se bo moral Venier za ta napad zagovarjati pred istim sodiščem.

V popoldanski razpravi so insp. Ozebka zasliševali odvetniki. Na vprašanje, kako se je Venier starejši obnašal, je potrdil svoje že prej dane izjave in povedal, da je Venier svoji prestrašeni ženi dejal, da je policija prišla verjetno «zaradi onega bombnega atentata na sedež ZVU».

Nadaljnje priče niso povedale nič novega, razen kapl. Carlija, ki je potrdil, da je Venier starejši napadel sina, zakaj ni zbežal v Tržič. Da bi se opravičil, je Mario povedal očetu, da si je hotel nabrati denarja s prodajanjem orožja, na kar ga je oče prekinil, češ, da ne sme govoriti v prisotnosti drugih, to je policije.

Dr. Luigi Lino, upravnik kemičnega oddelka policije, je pričal o kemični sestavi najdenega prahu, balistita in drugega eksploziva. Na koncu je potrdil, da je samokres z oglušavalnikom v dobrem stanju. Pred pregledom so mu izročili 8 prazne izstrelke samokresa. On sam je kasneje izstrelil še štiri in z mikroskopom dognal, da imajo vsi izstrelki ista znamenja, kar pomeni, da so bili izstreljeni iz istega orožja. Če je Venier streljal s samokresom in kdaj pa ni bilo govora.

Po pričevanju insp. Zecchellija, ki je sprejel v varstvo zaplenjeno orožje, je pristopil insp. Stefani, ki je prebral zapisnike o zasliševanju Fabretta in Mizzana. Za njim pa je insp. Ozebek prebral še dva zapisnika in sicer Cravera in Venierja Maria. Prvi zapisnik pravi, da je orožje dobil med borbo ter ga shranil v divanu.

V drugem zapisniku pa trdi, da je orožje odnašal iz nekega nemškega skladišča, ker je bil takrat član «Guardie Civiche». Orožje je seveda izročal dvema kurirjema, ki sta ga odnašala ozopovskim edinicam.

Zakaj jih je držal do sedaj in zakaj je hranil samokres z oguševalnikom ter hotel sestaviti tudi nov model, tega ni povedal. Mu bo znalo sodišče med nadaljnjo razpravo izvleči to zanimivo izjavo?

Razprava se bo nadaljevala danes dopoldne ob 9.30.

Kaj? Kje? Za kaj? 9. 12. 1951.

Mnoge v Trstu so zanimale te vprašalnice, ki jih je nekaj dni zaporedoma prinašal naš dnevnik. Žal, nanje ne moremo tako odgovoriti, kakor smo se namenili kajti požar na stadionu je preprečil vse naše načrte.

Kaj? Novinarji in gledališki igralci so pripravljali miklavževanje z originalnim sporedom.

Kje? Na stadionu «Prvi maj» bi bilo, ker je bil to edini večji prostor, ki nam je bil na razpolago in v katerem bi lahko pripravili vse to, kar smo si zamislili.

Za kaj? Dobiček bi šel, naravno, za novoletno jelko.

Zdaj je ta naš načrt pokopan toda ne za vedno. In ko bomo našli možnost, da uresničimo, kar smo pripravili bo naš dnevnik vse pravočasno javil.

Tatovi na delu

Včeraj ob 15.30 je Pasquale Candido iz Rojanske ulice 1 poklical policijo v manifakturno trgovino svoje žene v Ul. XX septembra 27, kamor so med popoldanskim odmorom vdrli tatovi ter odnesli za 200.000 lir raznega blaga kakor kravat, nogavic, volnenih jopic, rokavic itd.

56-letni Bruno Merluzzi pa je prijavil policiji, da je iz skladišča trgovine Sessi zmanjkala bala žime v vrednosti 100.000 lir.

Ko je Pappalardo Adalgica iz Ul. Tor San Piero za trenutek odšla v klet po premog, so ji neznani tatovi odnesli iz stanovanja 2 uri, vredni okoli 20.000 lir.

Vročekrvni Bolgari

V bolnici so sprejeli 44-letnega Bolgara Ivana Popova zaradi rane na glavi. Povedal je, da ga je v taborišču pri Jezuitih lopnil s kosom železa po glavi njegov sonarodnjak Aleksander Dimitrov.

Razne nezgode

V bolnici so včeraj sprejeli 31-letno Costomaj Lucijano, njeno šestletno hčerko Lilijano in 79-letno Belotti Giovanno, vse iz Ul. Piccardi, ki so se zastrupile z ogljikovim dvokisom, ki je uhajal iz peči.

Pomoč so nudili tudi 48-letni Kariž Mariji s Kontovelske ceste 8, ki je pri izstopu iz tramvaja padla na tla.

15 dni se bo moral zdraviti 24-letni Micheli Ottonaro iz Ul. Tor San Piero 18. Pri delu v luki se je namreč ranil v nogo.

S cirkularko si je prerezal prst 14-letni mizarski vajenec Umer Karel iz Milj, ko je delal v neki mizarski delavnici v Ul. Pascoli.

Bolničarka Giovanna Schiavon iz Ul. Toti 14 je padla v bolnici po stopnicah ter si zvila nogo tako, da bo morala 15 dni počivati.

V rafineriji Standard se je pri delu ranil v prst 64-letni kurjač Zudič Bortolo iz Ul. Ronchetto 86. Ozdravel bo v 12 dneh.

S kolesom se je v Ul. S. Maurizio zaletel v neki avto 17-letni vajenec Casali Italo iz Ul. Rio Primario 5. Odpovedale so mu namreč zavore.

Novoletna jelka

Sektor Sv. Vid vpisuje otroke za obdaritev vsak torek in sredo od 16. do 18., v četrtkih pa od 18. do 20. ure v Ul. San Vito 17.

ZA NOVOLETNO JELKO IV. OKRAJ

Vzporedno z nabiralno akcijo je tudi vpisovanje otrok; zato pozivamo vse starše otrok od 3. do 12. let, da pohite z vpisovanjem, ki je na sedežu OF v Skednju in pri sektorskih zaupnikih Sv. Ana - Kolonkovec, vsak dan od 17. do 20. ure.

SEJA ODBORA OF II. OKRAJA

Danes ob 20. uri bo na okrajnem sedežu na Korzu Garibaldi št. 4 prva seja širšega okrajnega odbora OF II. okraja.

SEJA ODBORA ZA NOVOLETNO JELKO - IV. OKRAJA

Danes ob 20. uri bo v običajnih prosorih v Skednju seja odbora za novoletno jelko IV. okraja. Člani odbora so naprošeni, da pridejo na sejo točno ob določeni uri.

MIKLAVŽEVANJE V NABREŽINI

Demokratične žene v Nabrežini vabijo na miklavževanje, ki bo jutri 5. t. m. od 20. ure dalje v dvorani Kulturnega doma «Igo Gruden». Po obdarovanju sledi zabava in ples ter srečolov. Poskrbljeno bo tudi za prigrizek. Miklavževa darila sprejema odbor demokratičnih žena isti dan od 16. do 20. ure v prostorih Kulturnega doma. Čisti dobiček je namenjen v sklad za novoletno jelko.

SEJA ZVEZE PROSVETNIH DELAVCEV

Tajništvo Zveze prosvetnih delavcev ERS sklicuje za sredo 5. decembra ob 17. uri redno sejo na svojem sedežu.

SINDIKALNE VESTI

V četrtek 6. t. m. ob 18. uri bo v Ul. Machiavelli 13 seja vodilnega odbora ERS pekovskih delavcev. Obravnavali bodo važna vprašanja stroke.

Predpisi za sekanje božičnih drevesc

TRST, — Urad ZVU za poljedelstvo in ribolov objavlja, da je od 1. decembra do 6. januarja strogo prepovedano sekanje iglastih dreves. Posestniki, ki nameravajo sekati taka drevesa v označenem času, morajo vložiti pravočasno prošnjo pri poveljstvu oddelka gozdnih čuvajev — Ulica Montegrappa 3 I. tel. 3643 - Trst. V prošnji je treba navesti: kraj sečnje, vrsta in količina dreves in namen, za katerega se bodo posekana drevesa rabila. Vsaka sečnja brez predhodnega dovoljenja se bo imela za prekršek in bo kaznovana.

IZLET V BUJSCINO

Osvobodilna fronta iz Stramarja, Škofij in Plavij organizira enodnevni izlet 9. decembra 1951 z avtobusom v Umag, k reki Mirni in v Buje. Vpisovanje pri tov. Veljaku Lazarju v Stramarju, pri tov. Jamšku Jožetu v Plavjah, pri tovarišici Hrovatin Mili na Badihi in pri tov. Furlaniču Dorotu v Škofijah. Vpisovanje do srede 5. decembra.

IZLET NA TOLMINSKO

OF IV. okraja organizira dvodnevni izlet 25. in 26. decembra v Kanal, Sv. Lucijo in Tolmin. Vpisovanje na okrajnem sedežu OF v Skednju vsak dan od 3. do 12. decembra od 17 do 21. ure.

Obnovitev osebnih izkaznic

Županstvo obvešča vse prizadete, da bo urad za osebne izkaznice v Ul. Malcanton 3 od 1. decembra dalje poskrbel za obnovitev osebnih izkaznic, ki so bile izdane januarja in februarja 1949.

Poleg stare osebne izkaznice morajo prizadeti predložiti tri slike, napravljene pred kratkim.

SMUČARSKI TEČAJ PDT V PODKORENU PRI KRANJSKI GORI

PDT priredi svoj III. smučarski tečaj od 26. decembra do 4. januarja 1952 za začetnike in za obiskovalce prejšnjih tečajev pod strokovnim vodstvom priznanega smučarskega trenerja.

Vpisovanje v Ul. Machiavelli št. 13 ZDTV do vključno 13. decembra.

Cesta zaprta za promet

6. decembra bodo zaradi polaganja električnega kabla zaprli cesto, ki gre od Ul. Cumano do hiše št. 382 v Rocolu-Callaia.

Seja glavnega odbora OF

V nedeljo dne 9. decembra 1951 ob 9. uri dopoldne bo na sedežu tajništva OF, Ul. Ruggero Manna 29 seja glavnega odbora OF za Tržaško ozemlje s sledečim dnevnim redom:

1. politično poročilo; 2. organizacijsko poročilo; 3. diskusija; 4. sklepi.

SEJA IZVRSNEGA ODBORA OF - IV. OKRAJA

bo danes ob 20.30 na sedežu v Skednju.

PROSVETNO DRUŠTVO «SLAVKO ŠKAMPERLE»

Prosvetno društvo «Slavko Škamperle» prosi svoje članstvo, da se udeleži pogreba za pokojnim Romanom Pahorjem, ki bo danes popoldne ob 15. uri izpred mrtvašnice na pokopališču.

* * *

Danes ob 20.30 uri važna odborova seja. Prisotnost vseh odbornikov nujna.

PEVCI!

Udeležite se pogreba ROMANA PAHORJA danes ob 15. uri iz kapele pokopališča pri Sv. Ani. Zapeli mu bomo žalostinko.

Rdeči križ Istrskega okrožja naznanja, da je v bolnici v Izoli umrl

tovariš Roman Pahor

tajnik okrožnega odbora Rdečega križa.

Koper, 2. decembra 1951.

V nedeljo smo pokopali našega mladega sorodnika in prijatelja

Josipa Smodlaka
iz MAČKOVELJ

Vsem, ki so mu na kakršenkoli način izrazili poslednjo čast, se najiskrenejše zahvaljujemo, zlasti pevskemu zboru iz Mačkovelj, godbi iz Doline ter mladini iz Mačkovelj ter okoliških vasi.

Žalujoče družine: **Smodlak, Žerjul** in **Jamšek**.

Po kratki mučni bolezni nas je zapustil 2. t. m. naš nepozabljeni

Roman Pahor

Žalujoča žena **Angela**, hčerke **Sonja** in **Nadja**, oče, sestra **Draga**, brata **Drago** in **Just** in ostali sorodniki.

Pogreb dragega pokojnika bo danes ob 15. uri iz mrtvašnice pokopališča pri Sv. Ani.

Trst, Sušak, Pulj, 4. 12. 1951.

Ob smrti tov. ROMANA PAHORJA, ustanovitelja mladinskih društev in požrtvovalnega sodelavca do njihovega razpusta po fašizmu, izražamo njegovi družini in sorodnikom naše najiskrenejše sožalje in vabimo njegove sodelavce iz mladih let, da se udeležijo pogreba, ki bo danes ob 15. uri iz kapele pokopališča pri Sv. Ani.

BIVŠI OMLADINCI

Umrl je tov. **ROMAN PAHOR**, ustanovitelj in bivši tajnik Združenja političnih preganjancev.

Družini in sorodnikom izražamo naše najglobje sožalje.

Vabimo članstvo, da se oddolži spominu našega pokojnega tovariša.

Pogreb bo danes ob 15. uri iz pokopališča Sv. Ane.

Združenje bivših političnih preganjancev

SOŽALJE

Sektorski odbor OF - VOM izraža v imenu vsega svojega članstva globoko sožalje družini in tov. Dragi Pahorjevi ob izgubi dragega Romana Pahorja.

Vsemu svojemu članstvu javljamo žalostno vest, da nas je po mučni bolezni zapustil naš bivši predsednik

ROMAN PAHOR

Pogreb nepozabnega pokojnika bo danes 4. decembra 1951 ob 15. uri iz kapele pokopališča pri Sv. Ani.

Slava njegovemu spominu!

Trst, 3. decembra 1951.

SLOVENSKO - HRVATSKA PROSVETNA ZVEZA

Okrajni odbor OF I. okraja izreka v imenu članstva družini ROMANA PAHORJA ob bridki izgubi globoko sožalje.

Romanu, ki se je vse svoje življenje boril za pravice Slovencev in delavskega razreda sploh, naj bo lahka domača zemlja. Nam pa bo ostal svetel vzgled v naši nadaljnji borbi.

Spremimo ga na njegovi zadnji poti danes ob 15. uri na pokopališču pri Sv. Ani.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 2. in 3. decembra 1951 se je v Trstu rodilo 10 otrok, poroke so bile 3, umrlo pa je 15 oseb.

Poročili so se: težak Luigi Lonzari in gospodinja Maria Bonetti, delavec Jožef Batič in gospodinja Cita Ulčar, uradnik Giorgio Garbuio in gospodinja Gianna Coslanich.

Umrli so: 54-letni Domenico Festa, 70-letna Caterina Pozzo vd. Mosetti, 65-letni Mario Malutta, 76-letni Riccardo De Gumberti, 1 letni Gorjan Cossutta, 64-letni Roberto Maidich, 51-letna Anita Furlani vd. Giannotti, 72-letni Ettore Davide Lazzini, 38-letna Adria Ales por. Paco, Maria Pachor, en dan stara, 74-letna Giustina Magajna por. Mecchia, 72-letna Olga Partenio por. Forni, 79-letni Matteo Crevatin, 48-letni Umberto Suber, 71-letni Ernesto Cavalieri.

ADEX IZLETI

IZLETI Z VLAKOM za BOŽIČ (4 dnevni) in za NOVO LETO (3 dnevni) na

Bled

Vpisovanje od 26. novembra dalje.

Od 23. do 26. decembra v

Ljubljano
Ajdovščino
Vipavo
Tomaj
Pulj
Pazin

Vpisovanje od 3. do 8. decembra.

SILVESTROVANJE V

Opatiji

z izleti od 30. decembra do 1. januarja in 31. decembra do 1. januarja.

Vpisovanje pri «Adria-Express», do 20. decembra 1951.

Z GORIŠKEGA

Nove „dobrote“ proste cone

Rešilno sidro, ki ga je vlada z zakonom o prosti coni pred skoraj štirimi leti vrgla našemu gospodarsko umirajočemu mestu, se iz dneva v dan bolj oddaljuje od svojega cilja. Nimamo namena ponavljati, kakšne koristi je prosta cona doslej prinesla našemu gospodarstvu in prebivalstvu, ki je po razmejitvi ostalo brez dela in kruha. Saj o tem nam dnevno govore pogosti poviški cen vsakovrstnim živilom in blagu ter naraščajoča brezposelnost, v kateri je Gorica že zdavnaj odnesla državno prvenstvo.

Očitki, da je prosta cona vir mastnih dohodkov za nekatere špekulante, ki jo upravljajo, si dnevno bolj utirajo pot v ljudsko mnenje. Zadnja dejstva, ki nam potrjujejo upravičenost takih očitkov so zvišanje cene ekspres kavi in povišanje cene vožnje mestnega avtobusa na 20 lir, ki ga je podjetje Ribi, ki ima največji delež pri kontingentu bencina uvedlo s 1. decembrom.

Kam se stekajo skoraj dve milijardi, ki jih vlada letno žrtvuje za prosto cono? Kam se stekajo stotine milijonov taks na petrolejskih proizvodih, katerim se državna blagajna odreka v prid prebivalstvu proste cone, ni za nikogar več skrivnost.

Prve številke ljudskega štetja v naši občini

Po začasnih podatkih ljudskega štetja, ki so jih uredili dne 26. novembra, je v naši občini 9.890 stanovanj s 34.708 uporabnimi prostori. Družin je 11.543, s 17.064 moških in 20.946 žensk.

V skupnosti živi 73 skupin, in sicer 1101 moških in 1031 žensk.

Skupno prebiva v naši občini 18.165 moških in 21.977 žensk ali 40.142 prebivalcev.

V navedenih številkah, ki bodo po dokončnih izidih ljudskega štetja verjetno še spremenjene, niso všteti pripadniki vojaških enot.

Začasni izidi štetje trgovine in industrije so sledeči: 1545 tvrdk, 1686 lokalnih enot.

Državni prispevek kokošerejcem

Pokrajinski inšpektorat za poljedelstvo je prejel na razpolago od ministrstva za poljedelstvo določeno vsoto za izboljšanje kokošjereje v naši pokrajini. Omenjeno vsoto bo razdelil med kokošjerejce, ki nameravajo racionalizirati kurnike in kupiti kokoši izbrane vrste. Kokošjerejci lahko zaprosijo za omenjeni prispevek s prošnjo, ki jo morajo predložiti Pokrajinskemu inšpektoratu za poljedelstvo v Gorici Ul. Duca d'Aosta najkasneje do 15. januarja 1952. Prošnji morajo priložiti načrt kurnika, ki ga nameravajo zgraditi in navesti, koliko bo približno stal. Za zgradnjo novih kurnikov in njihovo opremo bo inšpektorat prispevel največ s 50 odst. do skupne vsote največ 40.000.

Miklavževanje v Dijaškem domu

V sredo 5. decembra bo ob 17. v Dijaškem domu na Svetogorski cesti 42 miklavževanje. Po kratki prireditvi dijakov tega zavoda bo Miklavž delil otrokom koristna darila. Vabljeni vsi otroci in starši.

Nesreča na sejmu

Rešilni avto Zelenega križa je včeraj popoldne pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia 12-letnega Bruna Čermel iz Kapucinske ulice 10, ki se je ponesrečil na sejmu. Deček je že v zgodnjih popoldanskih urah šel z doma na sejem Sv. Andreja in se s skupino prijateljev zabaval. Ko se je vozil na avtomobilčkih, ga je nenadoma nekdo pahnil in deček je zletel na tla. Pri tem si je zlomil desno nogo. Zdraviti se bo moral kakih 20 dni.

Natečaj za inšpektorja dela

Uradni list z dne 12. 11. 1951 napoveduje natečaj z izpiti za 38 službenih mest inšpektorja dela drugega razreda (X sopnje — skupine A) pri inšpektoratu za delo. Omenjenega natečaja se lahko udeleže obsolventi inženirske fakultete (34 službenih mest) in obsolventi kemijske fakultete (4 službenih mest).

Za vsa podrobnejša pojasnila se interesenti lahko obrnejo na Inšpektorat za delo v Vidmu, Trg Antonini štev. 6 - Telefon 22-68.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški mestni občini je bilo od 26. novembra do 2. decembra t. l. 13 rojstev, 4 primeri smrti, 6 vknjiženih porok in 1 poroka.

Rojstva: Clementi Robert, Cantalino Mirella, Furlan Darej, Devetag Franc, Meden Galijano, Pecorati Peter, Lipovšček Benito, Crapesi Rosana, Bosa Franco, Hvala Lavra, Cossutta Margareta, Polesello Lionello in Pellegrin Marija (rojena mrtva).

Smrti: 72-letna gospodinja Rodl por. Reinoldi Marijana, 25-letni dijak Pace Vinko, 19-letni mehanik Rsdigna Sergej, 37-letna gospodinja Leban por. Buttinaschi Palmira.

Vknjižene poroke: maršal finance Ballatore Liborij in gospodinja Battista Lucija, inženir Chientaroli Linko in uradnica Bordello Elza, kmetovalec Petarin Avgust in gospodinja Culot Anica, uradnik Regolin Ernest in gospodinja Gorjan Raimondina, inšpektor finance STQ Munafo Sebastjan in gospodinja Luznik Elda, agent policije Ciandaruso Vinko in učiteljica Zuodar Irmina.

Poroke: šofer Batistuta Emil in tkalka Sfiligoj Ljuba.

RESNA IN STVARNA vendar vedra in vesela- takšna je bila naša mladina

Na komemoraciji Vojketa Šmucove je imel tov. dr. Josip Kosovel govor, iz katerega objavljamo nekaj odstavkov.

Ko trenutki v življenju posameznikov in večjih skupnosti, ko se ti in oni želijo poglobiti v spomine, ko čutijo potrebo umakniti se vase in v sebi poiskati podobe svojih dragih, ki jih ni več med nami. V nas se pojavi hrepenenje, da bi zazrli njihov telesni in duhovni obraz, da se z njimi pogovorimo. V teh trenutkih nam je, kot da so v resnici z nami, kot da nam dajejo odgovor na marsikatero vprašanje. Ob njih se vprašamo, ali smo na pravi poti, ali pravilno tolmačimo njihovo sporočilo. Tudi pri njih iščemo smisla svojemu osebnemu in skupnemu življenju. Odgovor na vsa ta vprašanja so oni položili v nas s svojimi dejanji, s svojim žrtvovanjem, z vsem življenjem. Le prisluhnimo utripu njihovega srca, ki bije v nas samih. V njih samih pa bomo obenem našli tolažbe za našo bolest zaradi njihove smrti. V njih samih in v lepoti njihovega žrtvovanja in v duhu njihovih hotenj.

Ko se z vami vred spominjam naše dobre, zlate Vojke, gre moja misel obenem tudi k onemu mlademu rodu, katerega bistveni del je bila ona in s katerim skupaj je rastla. Nam starejšim in njenim vrstnikom bo v zadoščenje in mlajšim bo služilo za vzor, če se tega tedanjega mladega rodu spomnimo.

Bila je lepa skupnost mladih ljudi, kristalno čista, polna idealov in prizadevanj, da si ohrani čist svoj značaj, da si izoblikuje svojo osebnost in svojo ljubezen do lastnega naroda. Občutili so, da jim nasilni tujec mori duše in tej moritvi so se uprli. Z nepopisno vnemo, z velikim trudom in naporom, z muko, toda vendarle z veseljem in z ljubeznijo so se učili jezika svojih ljudi. S težavo so se ob početkih tega prizadevanja izražali v lastnem jeziku, ki jim je, kolikor so ga od doma poznali, služil le za vsakodnevne potrebe. Za najintimnejša čustva niso poznali besed, za razpravljanje o težjih vprašanjih je bil njihov jezik še preskromen, preokoren. Prisvojitev lepe slovenščine, poglobitev v naše kulturno snovanje so iskali in dan za dnevom so odkrivali vedno nova razodetja v tem pogledu. Le z lastnim jezikom in v lastnem jeziku so lahko prodrli v bistvo našega naroda. V šoli so morali poslušati, da je svet prepojila in dvignila edinole rimska in italijanska kultura. Pri svojem izvenšolskem iskanju pa so spoznali, da so tudi drugi narodi prispevali svoj delež in da je tudi slovenski narod stremel k ustvaritvi lastne kulture stoneče na lastni miselnosti in čustvenosti, k lastni izpolnitvi. Ginljivo je bilo, kako so srednješolci in visokošolci ter tudi druga mladina, rokodelci, obrtniki, trgovski pomočniki, uradniki obeh spolov prostovoljno — saj jih nismo k temu mogli prisiliti, kot to lahko stori šola — pisali v začetku le skromne pismene izdelke. Slog je bil skrotovičen, popačen z italijanskim načinom pisanja in zaradi tega nejasen, neslovenski. Toda polagoma je postajal slog boljši in lepši, pristnejši v duhu slovenskega pisanja. Med seboj so razpravljali o vseh življenjskih vprašanjih v svojem lastnem jeziku. Zanimali so se za vse, kar se je dogajalo po svetu in pri nas. Živeli so krepko, intenzivno življenje. Bili so resni, skušali so biti stvarni, vendar pa so bili kljub temu impulzivni, kot to pristaja mladini, ker taka je njena narav. Bili so vedri in veseli in njihovo veselje je bilo polno.

Prišli so še hujši časi, toda bili so nanje pripravljeni, z nasmeškom in vedro so šli v boreo. Z nasmeškom in vedro je prevzela naše svojo usodo tudi Vojka Šmuc. Živela je, kot ji je ukazovalo njeno srce. Bila je duhovno povezana s svojim narodom, slutila je, da so časi usodni. Bila je močna in krepka in zato je lahko dajala od svoje osebnosti tudi drugim. V njeni osebnosti odseva ves tedanji mladi rod in njena osebnost je močno vplivala na njene vrstnike. Zato naj bodo nocoj naše misli posvečene tudi vsej tedanji mladini, predvsem pa onim, ki so padli. Iskreno in prijateljsko je bila med nami Vojka in Zorka Perellova, Pinko in Handa, Danica in Stanko in drugi. Kolikor bi nam lahko danes pomagali, koliko povedali, svetovali. Težko nam je, da se z vami ne moremo pomeniti z živo besedo. Začutili smo nocoj potrebo, ki je obletnica onega dne, ko si darovala, ti zlata naša Vojka, svoje mlado življenje, začutili smo nujnost, da se sestanemo ne samo mi, med seboj, temveč da se snidemo z vami, da zaživimo z vami. Vojka, kot si bila v vsem svojem življenju dobra, prizanesljiva, vse razumevajoča, skrbna prijateljica, ki si z lepim vzgledom in toplo besedo le dobro vplivala na svoj krog, tako si tudi v nevarnostih pozabljala nase in padla si, ko si hotela pomagati ranjenemu tovarišu. Nisi se umaknila, nisi ga hotela prepustiti usodi, hotela si mu rešiti življenje. Ko si prinašala življenje, si dobila smrt. Še v zadnjem trenutku dobrota. V tej tvoji dobroti te vidimo, zaradi dobrote in lepote tvojega značaja smo te ljubili, zaradi te dobrote in lepote nam boš ostala vedno nepozabljena. Z vsakim izmed nas se sedaj pogovarjaš. Mi te čutimo in te prosimo: «Ostani med nami, ne izgini nam. Potrebujemo te, potrebujemo tebe in tvoje tovariše.» Če bodo naša dejanja dobra, iskrena, dobro namerna, poštena, kot so bila njena dejanja, če bodo naša prizadevanja čista, bo ostala Vojka, bodo ostali njeni tovariši danes in vedno med nami.

Motiv iz zgodnjih jutranjih ur: Na delo! (Foto Magajna)

GUMIJASTA KOLESA VOZIL PO GUMIJASTIH CESTAH

TLAKOVANJE CEST Z GUMIJEM

Prednosti ceste, ki jo prevlečejo z zmesjo asfalta in gumija - Ali bo postal zmleti gumi standardna primes za tlakovanje cest?

Morda vam je kaj znano o cestah, ki so tlakovane z gumijem. Te ceste so že precej razširjene na Nizozemskem, Javi in nekaterih ameriških zveznih državah, kot Minnesoti, Massachusettsu, Texasu in New Yorku. Morda bo tlakovanje z gumijem nekoč zavzelo prvo mesto med vsemi vrstami tlakovanja. Za enkrat pa ga še ne uporabljajo na splošno.

Kako tlakujejo cesto z gumijem? Navadnemu asfaltu primešajo v pranu zmet gumi, ki je lahko naraven ali sintetičen, nov ali predelan in majhna količina gumija zadostuje za razmeroma veliko cestno površino. Pri tlakovanju z gumijem uporabljajo običajne stroje za tlakovanje cest.

Zaradi sedanjih okoliščin ne morejo Združene države uvažati normalne količine gumija. Ne glede na sedanje izredno stanje je tlakovanje cest z gumijem povezano z mnogimi gospodarskimi in socialnimi vprašanji, katera so važna za vsakogar, ki mu je na tem, da svoj denar dobro izda, da se vozi po varnih in dobrih cestah, da okrepi eno izmed temeljnih svetovnih industrij, ki daje milijonom ljudi.

Na Nizozemskem so strokovnjaki začeli preizkušati tlakovanje z gumijem na navadnih državnih cestah pred petnajstimi leti. Eno stran ceste so tlakovali z zmesjo gumija in asfalta, drugo pa z navadnim asfaltom. Prišla je druga svetovna vojna in skozi pet dolgih let so se po tem asfaltu vozili težki topovi, tanki, oklopni in tovorni avtomobili nacistov, kasneje pa prazna vozila zavezniških sil. Deli ceste, ki so jih tlakovali z gumijem, so videti danes skoraj novi, medtem ko so sosednje z navadnim asfaltom tlakovane proge hudo obrabljene in potrebujejo temeljitega popravila. Ker je gumi prožen, se pod težo vozil, usloči, ko pa so vozila mimo, skoči nazaj na svoje mesto in tako tlakovana površina ne razpoka in se ne drobi. V vročih dnevih zadržuje gumi topljenje asfalta in tako preprečuje, da bi kolesa vozil vtisnila v asfaltno površino svoje sledove. Ko pa nastopi mrzlo vreme, omejuje skrčenje in preprečuje pronicanje vode v tlak, kar je zelo važno, kajti ko se voda, ki je pronikla globoko v tlakovano površino, izpremeni v led, potrebuje več prostora in tako povzroča mnoge razpoke.

Prebivalci mesteca Worthington v zvezni državi Minnesota, kjer so nedavno tlakovali neko ulico z gumijastim asfaltom, trdijo, da je ta ulica veliko mirnejša kot druge, ki niso nič manj prometne. Delavci, ki so zaposleni pri tlakovanju z gumijastim asfaltom, pa poročajo, da je hoja po takem asfaltu mnogo prijetnejša. Zato bo tako tlakovanje primerno za pločnike, teniška igrišča in zlasti za otroška, kjer bo potem manj razbitih komolcev in kolen.

Glavna prednost tlakovanja z gumijem pa je vsekakor to, da je ceneno, ne samo v kolikor zadeva vzdrževanje, temveč tudi v kolikor zadeva dobo trajanja. Iz raznih pregledov sledi, da odpade od zneska, ki ga v Združenih državah izdajajo za ceste, polovica na redno vzdrževanje. Pretežni del ostale polovice uporabljajo za obnavljanje slabega tlaka. Tako ostane za gradnjo novih cest na razpolago le malo sredstev in zaradi visokih cen gradnje je povečanje ameriškega cestnega omrežja precej zaostalo, čeprav je gradnja dodatnih cest postalą važen problem prevozov. Kot sodijo, je v Združenih državah trenutno v prometu več kot 40 milijonov motornih vozil, to je 20 odstotkov več kot pred vojno. Na cestno omrežje, katerega obseg je prav tako velik, kot je bil pred drugo svetovno vojno, odpade torej ena petina več avtomobilov. Mnoge izmed današnjih cest ne morejo vzdržati sedanjega težkega in naglega prometa in popravila teh cest so nesorazmerno draga.

Za gradnjo novih in boljših cest, ki naj zadostijo vsem potrebam prometa, bi Združene države potrebovale velike vsote denarja. Morda bodo lahko prihranile izdaten del tega denarja s tlakovanjem cest z gumijastim asfaltom, kajti tlakovanje takih cest je mnogo cenejše.

Tlakovanje ameriških cest z gumijastim asfaltom bi utegnilo postati najvažnejši činitelj za okrepitev gospodarskega ustroja držav, ki izvažajo naravni gumi v Združene države. Med temi vodijo Indokina, Tajska in Indonezija. Težko bi že danes določili, kako veliko bo to povpraševanje po gumiju za tlakovanje cest, ko ne bo več sedanje krize, kajti pri taki presoji je treba uvaževati mnoge činitelje. Če vzamemo kot merilo, da je 2,5 cm debela asfaltna plast ustrezajoče poprečje in da so povprečne ceste široke od sedem do osem metrov, so za vsak poldrug kilometer potrebne štiri tone predelanega gumija ali poldruga tona naravnega gumija. Ker se lahko uporabljata obe navedeni vrsti, bi lahko predvidevali, da bi tri tone gumija zadoščale za poldrug kilometer.

Če se opiramo na gornje številke, bi bilo za obnovitev asfalta na sedanjih dva milijona dve sto petdeset tisoč km ameriških cest potrebnih 4 milijone 500.000 ton gumija. Če dodamo temu še milijone ton gumija, ki bi jih potrebovali za tlakovanje novih cest, mestnih ulic in pločnikov, nam bo postalo jasno, kako ogromno tržišče za gumi utegne postati ta panoga dela.

Ali bo postal zmleti gumi standardna asfaltna primes za tlakovanje cest? Ali ga bodo uporabljali za vse mestne ulice, da oglušijo ropot prometa? Ali ga bodo uporabljali za vse pločnike, da olajšajo pešcem hojo? katera vrsta gumija se bo izkazala za najboljšo? Kak odstotek primesi gumija bo najcenejši in najbolj ustrezajoč? Kateri se bo po daljši uporabi najbolj obnesel? Na vsa ta vprašanja bodo lahko odgovorili samo preizkusi in čas. Poročilih o poskusnih progah v Združenih državah in drugod pa bi lahko sodili, da bodo v dogledni bodočnosti drsela gumijasta kolesa vozil po gumijastih cestah in vožnja z motornimi vozili bo varnejša, hitrejša, udobnejša in cenejša.

Prve dni vsakega meseca je v Kopru živinski sejem, na katerega pripeljejo kmetje vsakovrstno živino. Kljub temu, da je cena živini v zadnjih mesecih občutno padla, ne morejo kmetje vse živine prodati, kajti kupci pričakujejo, da bo v kratkem cena še nižja.

Reška luka bo imela v decembru rekordni promet

Po dosedanjih prijavah ladij, ki bodo v decembru priplule v reško luko oziroma odplule iz luke, pričakujejo, da bo blagovni promet v luki dosegel v tem mesecu rekorden obseg čez 230 tisoč ton blaga. Iz inozemstva bo prispelo na Reko v decembru med drugim 28 tisoč ton koksa, okrog 10.000 ton jekla in valjanih izdelkov, 4000 ton raznih olj, 2000 ton rotacijskega papirja itd., za izvoz pa bo treba vkrcati okrog 60.000 ton koruze, 35.000 ton lesa, 12.000 ton rezancev sladkorne pese in znatne količine drugega blaga.

UMETNO NAMAKANJE POVARDARJA

V kratkem bodo dograjeni v porečju reke Vardar novi prekopi in potem bo omogočeno umetno namakanje nad 300.000 ha malo rodovitne zemlje. Na njej bodo zadružniki želi vsako leto čvakrat ali trikrat. Za prihodnje leto je določenih 47 milijonov din za prekope v Povardarju.

POVEČANJE DELOVNE SILE V BRITANSKI OBRAMBNI INDUSTRIJI

V skladu z obrambnimi načrti britanske vlade se je v oktobru število zaposlenega delavstva v kovinski, strojni in avtomobilski industriji povečalo za 20.000. V teh panogah industrije je sedaj zaposlenih 4 milijone 150 tisoč mož in žena, to je 215 tisoč več kot v sredini leta 1948.

NORMALIZACIJA GOSPODARSKIH ODNOSOV

VEDNO NIŽJE CENE V JUGOSLAVIJI

V devetih mesecih je padla mast od 500 na 200 din, sladkor s 500 na 150, moka s 150 na 70 din itd.

S prehodom na nov finančni sistem v Jugoslaviji tudi polagoma prehajajo na stabilnejši in realnejši odnos med cenami in dohodki prebivalstva.

Po vojni se je zaradi različnih posegov države v gospodarstvo in zaradi cele vrste težav, ustvaril nerealen odnos med cenami različnih izdelkov in uslug. Tako so na primer najemnine za stanovanja ostale ves čas nespremejene in so bile v veljavi praktično iste najemnine kot pred vojno. Vse ostale cene pa so močno poskočile. Tak položaj je bil brez dvoma nenaraven in je vodil k temu, da niso lastniki več popravljali svojih zgradb in da ni prišlo do one drobne oživljene graditve stanovanskih hiš, ki sicer ne rešuje krize, a jo lahko v veliki meri omili. Seveda ni bilo tako nepravično sorazmerje samo pri stanovanjih, a skoraj pri vseh izdelkih. Značilno za to nesorazmerje so visoke cene kmečkih, prehranjevalnih izdelkov in razmeroma nižje cene nekaterih industrijskih izdelkov, prevoznih postavk in uslug.

S prehodom na nov način gospodarjenja, s predajo tovarn v roke delovnih kolektivov, je bilo nujno to nesorazmerje odstraniti. To se je deloma že izvedlo z dvigom cen nekaterih artiklov, prevoznih tarif in uslug. Seveda bi tak dvig težko zadel življenjsko raven prebivalstva, če mu ne bi sledil obenem padec cen za prehrambene artikle.

Cene na živilskem trgu pa vztrajno padajo že vrsto mesecev. Ko so letos februarja prestopili na prosto prodajo s kmetijskimi pridelki in ukinili obvezno oddajo večine kmetijskih proizvodov, so se že pričele kazati tendence k padcu cen. Seveda se uspehi niso mogli pokazati kar čez noč.

Sedaj je od takrat preteklo že devet mesecev in so uspehi že dokaj vidni. Mast je na primer bila v marcu na trgu po 500 do 550 dinarjev, v novembru pa jo je že povsod dovolj po 200 do 220 dinarjev. Isto je s sladkorjem, ki je takrat veljal kg 500 dinarjev sedaj pa 155 dinarjev. Podoben padec, čeprav ne tako rezek, so zabeležili pri krušni moki, ki je marca veljala okolj 150 dinarjev, sedaj pa velja nekaj pod 70 dinarjev.

Poudariti moramo, da gre pri padcih cen za normalen proces, da se cene formirajo svobodno na tržišču pod vplivom zakona o ponudbi in povpraševanju. To ni forsirano zniževanje, nastalo zaradi državnih posegov. Seveda je država vplivala s svojim blagom in pospeševala zniževanje cen. To pa je delala oprezno tako, da je prodajala svoje blago vedno nekoliko nižje, kot so ga prodajali privatni prodajalci.

Jasno je, da je moral slediti padcu cen kmečkih pridelkov tudi padec cen industrijskega blaga in zlasti tekstila. Prvo znižanje tekstilnih izdelkov smo lahko zabeležili pred nedavnim 23. oktobra. Takrat so pocenili tekstilno blago za 10 odstotkov. Drugo znižanje pa je stopilo v veljavo 1. decembra. To ne velja samo za tekstil, temveč tudi za izdelke iz polivinila in nekatere izdelke živilske industrije. To znižanje je tokrat sledeče:

Tekstilno blago in konfekcija linearno (pri vsakem predmetu) za 15 odst., izdelki iz polivinila linearno za 20 odst., bomboni 20 odst., čokolada 10 odst., suhomesnati izdelki 15 odst.

Poleg tega so znižali tudi ceno vina in to: bela vina (najmanj 11-procentna) od 95—70 dinarjev. Cena se giblje glede na obrat, v katerem prodajajo vino). Rdeča vina od 90—65 dinarjev.

To so prodajne cene v gostinskih obratih, v katere je že vračunana državna taksa in vsi stroški kot tudi dobički gostilne.

Brez dvoma je, da so ta znižanja cen šele začetek. Z normalizacijo gospodarskih odnosov se tudi vedno bolj uveljavljajo normalni odnosi na trgu. Glavno vlogo pa seveda ne bo odigrala pri tem trgovina, temveč proizvajalci sami. Prav zato so tudi oni prevzeli podjetja v svoje roke. Delavski sveti vedno bolj pazijo na proizvodne stroške v podjetjih in tako znižujejo polne lastne cene industrijskih izdelkov. Ta znižanja in ona so osnovna, pa žal statistika ne registrira.

Ob istem času se tudi vedno bolj uveljavlja stabilnost valute tako, da bo verjetno kmalu lahko tudi prišla na zunanje tržišče in bo lahko kvotirala na svetovnih borzah. Obtok denarja, ki je po vojni nenaravno narasel, vedno bolj plahni.

Ljubljanske trgovine so sedaj polne vseh mogočih izdelkov. Ni več skoraj stvari, ki bi je človek ne našel. Obenem se je tudi spremenil odnos osebja do kupca. Isto lahko rečemo za gostinske obrate, ki so postali kulturnejši, pa tudi cenejši.

VELIKA KOVAČNICA V ZENICI JE ZAČELA DELNO OBRATOVATI

Na Dan republike so v Zenici izročili svojemu namenu prve strojne naprave, in sicer dve veliki kladivi, ki lahko obdelujeta jeklene dele, težke več desetin ton. Ob tej slovesnosti se je kolektiv monterjev zavezal, da bo vsak mesec dovršil montažo enega kladiva. vsega 8 takih kladiv. Začetek obratovanja velike kovačnice v Zenici je velikega pomena za vso jugoslovansko težko industrijo, saj bodo lahko odslej sami izdelovali ladijske gredi, kolesa za lokomotive ter velike kovane dele vodnih in parnih turbin.

VEČER OPERNIH ARIJ V AVDITORIJU

V petek, 30. novembra, nam je Glasbena Matica pripravila koncert opernih arij s sodelovanjem pevcev ljubljanske Opere mezzosopranistke Elze Karlovčeve, sopranistke Vilme Bukovčeve in tenorista Mira Brajnika. Pri klavirju jih je spremljal dr. Demšar. Z namenom seznaniti tržaške Slovence tudi s slovansko operno ustvarjalnostjo je program obsegal, poleg odlomkov iz tako imenovanega «železnega» repertoarja, tudi arije iz oper Čajkovskega, Hatzeja, Rimski-Korsakova, Musorgskega in Švarc.

Ko libretist in skladatelj pišeta opero, si že vnaprej predstavljata odrsko dejanje, scenerijo, orkester. Pri ustvarjanju upoštevata vse te različne komponente. Drugače je napisana novela, drugače drama in drugače tekst opere. Prav tako je drugače zložena simfonija, drugače samostojen samospev in drugače operna glasba. Izvajanje operne arije brez komponent, ki tvorijo z njo nerazdružno umetniško celoto (dejanje, scenerija, orkester) pomeni zato vedno nekaj nepopolnega. Pri operi starejšega datuma, t. j. iz dobe, ko so skladatelji še pisali tudi za opero zaključene komade s skromno in nebavitno orkestralno spremljavo, je taka pomanjkljivost manj zaznavna. Postaja pa bolj občutna, čim bolj se bližamo sodobnikom. Tu moramo, če že hočemo podati operni odlomek, tega tako rekoč nasilno izsekati iz celotnega dela. In ta izsek podajamo, namesto s tisto orkestralno barvitostjo, s katero je skladatelj računal, s skromnim klavirjem. Jasno je, da tako predstavljen odlomek ne more učinkovati tako, kakor si je zamislil avtor.

Zato predstavlja take vrste koncert za pevca relativno težjo nalogo. V tem pogledu je pevčeva perspektiva v neki meri identična z avtorjevo. Tudi pevec si — nehote ali podzavestno — svojo arijo predstavlja v sklopu celotnega dejanja, s scenerijo in orkestrom. Ne tako poslušalec, posebno pri nepoznani operi. Pevčeva in spremljevalčeva naloga je, da vse, kar manjka, nadomestita s svojo interpretacijo.

Ako upoštevamo vse to, moramo reči, da so gostje svojo nalogo prav lepo rešili. Elza Karlovac, ki je tržaški publiki že dobro znana iz prejšnjih koncertov, nam je to pot zapela odlomek iz Hatzejeve «Adel in Mare», arijo iz «Gioconde», arijo iz Rimski-Korsakova «Sneguročke», arijo iz «Samsona in Dalile» in arijo iz Masenetove «Manon», arijo iz «Andrea Chenierja», arijo iz Švarove «Kleopatre» in skupno s Karlovčevo duet iz «Pikove dame». Njen svetel sopran je na mah osvojil poslušalstvo. Poseben uspeh je dosegla pri ariji Magdalene iz «Andrea Chenierja». Posebno priznanje pa zasluži za izvedbo Švarove «Kleopatre», ki ji — iz uvodoma omenjenih razlogov — ni mogla prinesti osebnega uspeha.

Tenorist Miro Brajnik, ki je prvič pel pri nas, nam je podal arijo iz «Onjegina», arijo iz «Toske» in «Traviate». Njegov svež in lepo doneč tenor, ki dokazuje dobro in temeljito šolo, je posebno lepo uspel pri «Toski», ki jo je moral na splošno zahtevo ponoviti.

Na klavirju je diskretno (prediskretno) spremljal, drugače brezhibno dr. Demšar. Toda medtem ko so pevci peli svoje arije — rekel bi — na operni način je — zdi se — pianist razumel svojo vlogo bolj komorno. Zdi se mi, da bi se moral vživeti v dejstvo, da nadomešča s klavirjem orkester in bi bil moral, na določenih viških pevce v njihovem poletu tudi dinamično podpreti ali «nesti» kakor pravimo v glasbenem žargonu. Niti za čisto komorne skladbe — posebno ne novejše — nisem mnenja, da se mora spremljevalec smatrati samo za neko nujno pritiklino, ki mora ostati v senci. Še manj pa naj velja to takrat, ko mora klavir s svojimi skromnimi sredstvi pričarati pred nas orkester.

Občinstvo, ki je napolnilo Avditorij, je sprejemalo vse točke zelo hvaležno in so morali pevci, po izčrpanem programu dodati še nekaj točk.

— vm

Solisti Elza Karlovac, Vilma Bukovec in Miro Brajnik s prof. G. Demšarjem po koncertu Glasbene Matice v Avditoriju

BOJ ČEDERMACEV

(Beneško - slovenska duhovščina pod Italijo)

I.

Majhna je slovenska zemlja, v dobi aeroplana, bi kaj kmalu šla mimo oči. Človeški korak pa občuti vso razgibanost in pestrost, ko mora preko njenih gričev in hribov, preko njenih dolin in ravnin. Razbita je. Ni čuda, da je vsaka pokrajina slovenske zemlje šla v teku časa svojo pot, da ima košček naše zemlje svojo posebno zgodovino.

Ni enotnega merila za dogajanja, ki jih je doživljal naš človek v različnih predelih naše zemlje. Doba srednjega veka, fevdalizma, doba meščanstva kaže drugačen razvoj v centru, drugačen na vzhodu, zapadu in severu.

Čudno nam danes zveni ugotovitev, da so beneški Slovenci, pa naj so izmed najbolj revnih ljudi, oni, za katere veljajo zlasti Gradnikove besede, da «so zadnja straža» na zapadu, v dobi fevdalizma imeli izmed vseh slovenskih ozemelj še najbolj napreden položaj. Pod oglejskimi patriarhi in pod beneškimi doži so beneški Slovenci sami upravljali svojo deželico, sami sodili med pravim in nepravim. Rednih davkov niso plačevali kot ostali Furlani, obveznosti za vojno službo niso poznali.

Ponosni so bili in so še na le svoje pravice in svoj položaj, na svoje sindike, svoje velike župane, na sestanke mrsinske in landrske banke, na sestanek obeh pri Sv. Krnu (Sv. Kvirin). Ker jim je Avstrija, pod katero so prišli leta 1797. te pravice vzela, so se nad njo upravičeno maščevali in iz ljubezni do pravice, do demokracije v plebiscitu leta 1866. vsi z eno samo izjemo glasovali proti reakcionarni Avstriji, za demokratično Italijo, za kar jih je javno spodbujal tudi italijanski pisatelj in slovničar Nicolò Tomaseo, po rojstvu Tomaževič, Hrvat, ki je v svojih mladih letih še zapel svoje hrvatske «Iskrice».

Če kje na zemlji, če kdaj v zgodovini, je bilo ljudstvo Beneške Slovenije kmalu kruto ogoljufano za svojo vero v demokratičnost; bila je meščanska Italija, ki jih je ogoljufala. Nič več jim ni vrnila njihove upravne in sodne avtonomije, za njih gospodarski dvig se ni brigala. Kulturno jim ni dala prav nič, niti ene osnovne šole v domačem jeziku, našemu jeziku ni odprla poti v urade, ráti ne na županstva; prav nič se ni pobrigala, da bi se prosvetno zgibali in dvignili. Šege, običaje, navade, vse kar je ustvarila duhovna tvornost beneško slovenskega ljudstva, vse kar so posedali skupno z ostalimi Slovenci, pravljice, pripovedke, pesmi, vse to je za Italijane postalo kvečjemu in v najboljšem primeru zanimiv muzejski predmet Slavie Italiane, kot so Italijani sami tja do prihoda fašizma še imenovali to deželico. Beneški Slovenci, ki so ljubili svojo preteklost, ki je slovenska, niso mogli sprejeti tega, kar jim je Italija nudila, italijanske civilizacije, italijanske kulture, italijanskega občevalnega jezika. Tako je Beneška Slovenija postala živ muzej, tok časa in zgodovine se je tu ustavil, vsaka rast in napredek sta obstala. Prav do zadnjih dni, ko je tudi beneško-slovensko ljudstvo razgibala narodnoosvobodilna borba slovenskega naroda.

Medtem ko so se preostali Slovenci po letu 1848. razgibali gospodarsko, politično in kulturno, je človek pod Matajurjem, okoli Ivanaca in Muzcev ostal, kjer je bil v svoji revni, a nam dragi domačnosti. V kolikor je ostal, premnogi so šli za kruhom v svet, drugi so počasi, zlasti v nižjih predelih podlegli pritisku, poitalijančili so se in pofurlanili.

Edini javni prostor, kjer je beneški Slovenec še slišal domačo besedo je bila cerkev. Edina knjiga, ki se je še tiskala zanje in samo zanje je bil katekizem, saj je bil v začetku pisan v njih narečju, eden v rezijanskem, drugi v beneško-slovenskem. Medtem ko je prvi ostal, se je drugi vedno bolj približal slovenskemu književnemu jeziku. Beneški Slovenci so tako kulturno životarili, odtrgani po državni meji, ki jo je naraščajoči italijanski šovinizem vedno bolj zapiral, celo pred nedolžno knjigo Mohorjeve družbe, pred redkim političnim tednikom, ki je skušal priti iz Gorice ali Trsta.

Pri takem položaju je razumljivo, da je bil skoraj edini inteligent Beneške Slovenije beneško-slovenski duhovnik, ki se je šolal v italijansko-furlanskem Vidmu. Slovenec je ostal, le v kolikor je rastel iz domače tradicije in iz tega, kar je mogel dobiti iz Slovenije čez mejo. Dva duhovnika sta tudi edina pesnika te zemlje, Podreka, ko slišiš njegovo «Jaz pa nisem Talijanka...», se ti zdi, da je daljen tožeč odpev Vodnikovemu «Zadovoljnemu Kranjcu». Pozen odpev, ker jo je Podreka zapel šele v letu narodov 1848. Še živeči, nad osemdesetletni starosta beneško-slovenskih duhovnikov Ivan Trinko - Zamejski, je zapel svoje pesmi bolj kot svoje osebne tožbe in hrepenenja, kot daljen, daljen odmev Jenka, Stritarja, Gregorčiča.

Boj beneško-slovenske duhovščine pod fašizmom je slovenskemu ljudstvu približal Bevkov «Kaplan Martin Čedermac». Boj beneško-slovenske duhovščine pa še ni začel šele pod fašizmom, Čedermaci so živeli že prej, njim niso cvetele rožice na oknih farovžev, ki niso bili nikdar krasna župnišča bogatih slovenskih župnikov. Italijanski šovinizem je že od leta 1866. dalje skrbel, da so Čedermaci bili in ostali le ubogi kaplani, proletarci katoliške hierarhije. Izven slovenske Rezije je Beneška Slovenija imela v dobi fevdalizma le tri slovenske župnije: Speter (nekoč S. Pietro degli Slavi, danes S. Pietro al Natisone), Sv. Lenart in Dreko. Samo tri tudi takrat, ko je v cerkvah beneško - slovenskega ljudstva vladal še privilegij staroslovenskega bogoslužja. O tem nam priča glagolski misal, ohranjen v Špetru, ki je bil tiskan v Rimu 1741. ima pa dodano prilogo, mašo v čast sv. Simonu z napisom, ki pove, da je priloga iz leta 1721. iz župnije S. Pietro degli Slavi. Priloga sama je tiskana z latinskimi in ne glagolskimi črkami, dasi v staroslovenskem jeziku.

Tri župnije ima Beneška Slovenija še danes. Kolo zgodovine se je tudi tukaj ustavilo. Vsi preostali duhovniki po vaseh in naseljih so samo vikarji, da, večina celo samo kaplani teh treh župnikov in drugih italijansko - furlanskih župnij, od katerih so odvisni. Italijanska vlada ni po letu 1866. sprejela nobene obveznosti, da bi plačevala vikarje in kaplane. Tako so bili in so Čedermaci navezani le na to, kar jim da ljudstvo, ker tam farovži nima jo gruntov, prebend in beneficijev. Kakšno malo izjemo je Italija napravila, tako n. pr. leta 1938, ko je Črni vrh, znan iz pohoda Gregorčičeve brigade v maju 1943, postal vikariat, je vikar prejel državno plačo, ali to le zato, ker je bil Italijan in je imel nalogo «svete službe domovini» poitalijančevati naše ljudi.

Čedermacem tudi po cerkveni poti ni bila dana možnost napredovanja, trije so lahko postali župniki, ostali so ostali kaplani kvečjemu vikarji. Če je kdo napredoval, se je dostikrat zgodilo, po latinskem izreku «promoveatur ut amoveatur» t. j. napreduješ, da izgineš. Tako so 1939. Jožefa Gorenjščaka napravili za kanonika v Čedadu zato, da so ga iztrgali iz župnije Sv. Lenarta. Bil je prevnet Slovenec. Vse preveč je napravil za gospodarski razvoj; posojilnica, konsum, mlekarna v slovenskih rokah je pa že bila za močno državo kot je bila Italija, nevarna stvar.

I.

Čedermace je kruljeva Italija udarila zlasti še leta 1915. ob svojem vstopu v prvo svetovno vojno. Sedem jih je zaprla in začela goniti po zaporih in konfinacijah. Sedem ni dosti, če pa pomislimo, da je vseh Čedermacev le nekaj desetin, je to že ena petina vseh. Dva od teh sta umrla v konfinaciji: Lovo Jakob in Černota Anton. Izmed preostalih petih, lahko omenjamo le enega, ki je že tudi umrl: Klinjona Alojzija. Današnja italijanska oblast, pa naj vlada v znamenju križa krščanska demokracija, kaj lahko pozabi na krščansko pravičnost in ljubezen, ki ne velja za beneške Slovence in ne vem, še živi starčki bi lahko zaradi pisanja v Primorskem dnevniku, tem «hudičevem glasilu», imeli hude sitnosti. Mrtve omenimo, nad njimi se ne morejo maščevati. Za nas so pa vedno žive priče težke tragike in pritiska na zemljo med Matajurjem in Velikim Karmanom, pod čigar vrhom še žive najzapadnejši slovenski bratje.

Alojzij Klinjon, ki je občutil italijansko preganjanje 1915. je umrl novembra 1942. v rojstnih Ščiglah, star 82 let. Posvečen 1882. je kaplanoval v Viskorši, ki za njim ni slišala več slovenske besede v cerkvi. — Skoraj vsak mrtvi in živi Čedermac lahko našteje med svojimi službenimi mesti kakšen podoben primer. Po petih letih službovanja je prebil 42 let v Erbeču. Ko je bil 1915 konfiniran v Florenci in ker je kobariški polom italijanske armade izrabil, da je zbežal nazaj v Erbeč, ga je zmagovita Italija 1918. zopet aretirala in zaprla v Stra pri Benetkah. Rešil ga je padovanski nadškof Alojzij Pelizzo, ki je bil po rodu beneški Slovenec. Fašizem je ubogega starca stalno nadziral in nadlegoval. Ko je leta 1933. fašizem slovensko besedo v cerkvi prepovedal, se je ob prvih stavkih svoje prve italijanske pridige razjokal in končal...

Čedermaci so kljub vsemu imeli svoj pogum. Na njegovem grobu je tovariš pridigo pogumno končal z besedami: «Umrl si ob času, ko nam vzhajajoče sonce prinaša svež svoboden zrak, ki bo osvežil tudi grob».

Ob Klinjonu lahko omenimo še nekatere beneško-slovenske duhovnike, ki jih že tudi krije grob, katerih vsak je živa priča, kako velika je italijanska pravičnost do beneških Slovencev.

Božo Čuferle je umrl kot sedeminšestdesetletnik maja 1943 prav v tistih dneh, ko se je Gregorčičeva brigada prebijala skozi fašistične zapore čez Matajur. Bil je vikar v Prešnjah. Posvečen 1900., je bil zadnji slovenski kaplan v Praprotnem. 1913. se je moral boriti za slovensko besedo pri Kodermacih, 1915. v Platiščah, oba kraja sta ob jugoslovanski državni meji, bivši avstro-italijanski. Iz Platišč so ga odgnali karabinerji. Po prvi svetovni vojni se je vrnil v Kodermace. V dobi fašizma se je moral večkrat skrivati, bežati. Pred videmskimi kvestorji in prefekti, kamor so ga večkrat klicali je pogumno nastopal in branil pravice našega jezika. Fašistične mogotce si je privoščil tudi v pridigah, drugega pač ni mogel, saj so njegove pisane proteste in spomenice fašisti in cerkveni hierarhi, v Vidmu in v Rimu metali v koš, ki se mu učeno pravi arhiv.

(Nadaljevanje sledi)

Dr. I. J.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Nad vso Italijo prevladuje depresija, ki je zvezana z motnjami. Na podlagi tega se more sklepati, da bo še nadalje prevladovalo močno oblačno vreme s krajevnimi pooblačitvami. Pri nas so možne padavine, v Alpah sneg. — V Trstu smo imeli včeraj močno burjo. Najvišja temperatura 9.6 stopinj; in najnižja pa 7.6 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: Jug. cone Trsta: 14.35: Pisan popoldanski spored; 20.00: G. Verdi: «Aida», opera v štirih dejanjih. — Trst II.: 20.00: Operne arije in duetti; 21.00: Klavirski koncert prof. Mirce Sancinove. — Trst I.: 14.30: Duet Pomeranz - Brandi; 22.40: Komorna glasba: klavirski koncert Karla Vidussa. — Slovenija: 20.15: Koncert sopranistke M. Radovan.

ŽENSKI TROBOJ V ORODNI TELOVADBI MED JESENICAMI, LJUBLJANO IN TRSTOM

Zmaga domačink in neuspeh deklet iz Trsta

JESENICE, 3.

V telovadnici društva Partizan je bil v nedeljo zjutraj ženski troboj v orodni telovadbi med Jesenicami, Trstom ter mladinsko reprezentanco Ljubljane. Zmagale so zasluženo Jeseničanke, ki so bile nadmočne na vseh orodjih in so zavzele s svojim triumviratom: Rozmanova, Smolnikarjeva in Omejčeva tudi prva mesta v skupnem plasmanu. Za drugo mesto sta se borili ekipe Ljubljane in Trsta. Dekleta ZDTV so imele v sebi premalo borbenosti in so podlegle za cele tri točke. Sestri Lavrenčič in Lapajne so imele slab dan, pa tudi Miškulinova ni dala od sebe tisto, kar lahko od nje pričakujemo.

Domačinke so bile odlične, posebno je ugajala prosta vaja zmagovalke Rozmanove. Njihove vaje so bile lepe, dovolj težke in kar je najvažnejše dobro izvedene.

Dobro so sodile: za Jesenice Ančka Majdič, za Ljubljano Lidija Sifrer ter za Trst Breda Kraigher.

V partemi gimnastiki so dosegle Jeseničanke prva tri mesta in sicer: Rozman Sonja 9.80 točke, Smolnikar Ada 9,60 točke in Omejc Ladica 9.40 točke.

V skupnem plasmanu so dosegle Jesenice 38,10 točke, Ljubljana 35,30 in Trst 34.40 točke. V vrhunskih izvedbah na gredi je osvojila prvo mesto spet Sonja Rozman, ki je dosegla 9,60 točke, druga je Zinka Lapajne 9,50, tretja pa Smolnikar Ada 9,30. Enako število točk je dosegla tudi četrta Jeseničanka Omejc Ladica, prav tako pa tudi Ljubljančanka Kuljiš Jadranka. Skupni plasma je naslednji: Jesenice 75.80, Ljubljana 68.80, Trst 68.50.

V vajah na dvovišinski bradlji je dosegla prvo mesto Jeseničanka Smolnikar Ada z 9,50 točke, druga je Rozman Sonja, tretja Fanika Cerar, ki sta dosegli enako število točk. Vrstni red: Jesenice 112.20, Ljubljana 104.50, Trst 103.00 točke. Pri zadnjem nastopu v preskoku čez konja na šir so prav tako Jeseničanke dosegle prva tri mesta in tako osvojile tudi končno zmago za Jesenice.

Končni vrstni red je naslednji: Jesenice 14[illegible].10, Ljubljana 13[illegible].80, Trst 136.00 točke.

Vrstni red posameznih: 1. Sonja Rozman 38,20, 2. Ada Smolnikar 37,70, 3. Omejc 37,0, (vse Jesenice), 4. Kuljiš (Ljubljana) 36,60, 5. Winter (Ljubljana) 35,80, 6. Miškulin (Trst) 35.10, 7. Lapajne (Jesenice) 34,80, 8. Jankovič (Trst) 34,00, 9. Novak (Ljubljana) 33,20, 10. Cerar (Ljubljana) 32.20, 11. Lavrenčič M. 32.70 12. Lapajne 37,50 13. Lavrenčič D. 32,00.

FINALE KOSARKARSKEGA TURNIRJA ZA «POKAL NAPREDKA»

Aurora in K. K. Trst uspešna

S srečanjem petoric Aurore A in Sv. Ivana se je v nedeljo začelo v Kopru finalno tekmovanje za «Pokal Napredka».

Koprsko moštvo, ki je nastopilo v svoji najboljši postavi, je bilo izdaleč boljše od nasprotnika, ki ni niti za trenutek ogrožal zmage. S prodornimi akcijami, Simeona in Agostina, je Aurora prišla takoj v vodstvo. Svojo prednost je večala od minute do minute tako, da je ob koncu prvega polčasa razlika bila že 34:17. V drugem delu so Koprčani podvojili prednost.

AURORA A: Simeoni (26), Agostini (20), Depangher (8), Corrado (6), Nobile (4), Porro (3), Castellani.

SV. IVAN: Costan (7), Gregorin (7), Mian (5), Vidali (5), Faraguna (4), Del Piccolo (3), Racca, Mauri.

* * *

Odlični petorici košarkarskega kluba iz Trsta drugo koprsko moštvo ni nudilo večjega odpora. Koši so se vrstili drug za drugim ne da bi domačini mogli preprečiti. Poleg že znanega Micola sta se med Tržačani odlikovala tudi Bosco in Vallon. Pri Koprčanih dobra Steffe in Apollonio.

K. K. TRST: Bosco A. (30), Micol (8), Frizzati (8), Bosco F. (3), Vallon (2), Monifacio, Cappelli, Cesenico Peselli.

AURORA B: Steffe L. (12), Minca (4), Riccobon (2), Apollonio (1), Jaksetič, Steffe C., Lonzar, Sandrin.

Na namiznoteniškem turnirju zmagalo moštvo Radia

Namiznoteniški turnir, ki je bil odigran v okviru proslav Dneva Republike se je zaključil z zasluženo zmago ekipe Radia iz Kopra, ki je v finalnem srečanju premagala OLO z rezultatom 4:1.

Na turnirju je sodelovalo osem moštev.

Končna lestvica ekip: 1. RADIO. 2. OLO Koper.

Posamezniki: 1. Vesel, 2. Ventin, 3. dr. Hladnik.

Zanimanje za šah med srednješolci

V sredo 5. t. m. se bo začel šahovski turnir srednješolcev. Za ta turnir, ki ga bodo igrali v dijaški sobi v Ulici Roma štev. 15-II. (SHPZ), vlada med dijaki živo zanimanje.

To bo prva taka prireditev, ki bo gotovo zajela vse naše srednješolce, ki se bavijo s to plemenito igro.

Preteklo soboto je mladi šahist Božo Filipovič odigral simultanko z osmimi srednješolci. Dobil je sedem partij, medtem ko je proti sedmošolcu Logarju Aljoši izgubil.

Rabar še vedno vodi

Puc in Gligorič izgubila stik z vodečimi

Rezultati XIII. kola šahovskega šampionata Jugoslavije:

Kindij - Matanovič remi; Udovčič - Trifunovič remi; Bertok - Bajec remi; Janoševič - Fuderer 0:1; Germek - Nikolac 1:0; Rabar - Nedeljkovič 1:0; Andrič - Gligorič remi.

Končane so bile tudi prekinjene partije: Longer - Karaklajič 1:0; Tot - Ivkov 1:0.

Po XIII. kolu vodi Rabar z 10 točkami; sledijo Trifunovič in Fuderer 8.5; Janoševič in Andrič 8; Matanovič in Germek 7.5 ter Udovčič 7.

Sodnik komaj zbežal linčanju

DUNAJ, 3. — Avstrijski nogometni sodnik Franz Grill, eden najboljših svoje dežele, je naravnost čudežno vbežal linčanju.

Grill je v nedeljo vodil tekmo med Rapidom in Vienno ter je imel zelo slab dan. Rapid je v prvem polčasu vodil z 2:0, ko je sodnik dosodil enajstmetrovko v korist Vienne. To je bil prvi gol in ko je potem Vienna celo izenačila ter je sodnik zagrešil v drugem polčasu še nekaj napak, navijačem Rapida ni bilo več do šale. Ob zaključnem žvižgu je stotina razburjenih ljudi udrla na igrišče in pričela lov za sodnikom. Pet službujočih stražnikov je zaprosilo za pojačanje, medtem pa je sodnik zbežal. Iz stadiona je odpotoval v blindiranem avtomobilu.

Pred nekaj tedni so na Dunaju ustanovili klub navijačev Rapida. Tehnični direktor moštva, bivši reprezentant Pesser je dejal ob tej priložnosti: «Moramo kričati na ves glas, da bi impresionirali sodnika. Zelo me zanima, če se bo našel sodnik, ki bo prisodil proti nam enajstmetrovko, ako boste kričali v zadostni meri».

Grill se je to upal, a si bo za lep čas zapomnil.

NA TEKMOVANJU ZA JUGOSLOVANSKI POKAL V POLFINALU

Dinamo, C. zvezda, Vojvodina in Hajduk

Proleter (O.) igral neodločeno v Splitu - Vojvodina izločila Partizana

BEOGRAD, 3. — V tekmovanju za jugoslovanski pokal so končno ostale le še štiri enajstorice: Dinamo, Vojvodina, Hajduk in Crvena zvezda.

Največje presenečenje je v nedeljo priredila **Vojvodina**, ki je v zelo dobri igri premagala na beograjskem stadionu Partizana z rezultatom 2:0 (2:0). Igralci Partizana so bili v nadmoči le v začetku igre. Sredi polčasa je sodnik izključil Bobeka, kar je znatno vplivalo na igro domačinov.

Proleter iz Osijeka je v Splitu igral neodločeno proti **Hajduku**. Domačini so igrali zelo dobro in lahko rečemo, da je bila to najboljša letošnja igra, vendar niso mogli priigrati razpoložene nasprotnikove obrambe. Igra se je tako končala **brez gola**. Žreb je bil naklonjen Hajduku.

Dinamo je visoko odpravil **Proleterja** iz Zrenjanina. Rezultat 8:0 (2:0) jasno kaže nadmoč in obenem enoličnost tekme.

Pravo ekshibicijo je priredila v Beogradu **Crvena zvezda** in visoko odpravila zagrebški Metalac s 5:0 (1:0). Gostje so se branili energično a brezuspešno.

V polfinalu bodo nastopili torej: **Dinamo proti Crveni zvezdi** ter **Vojvodina proti Hajduku**. Razvidno je, da ima Hajduk lažjo pot od ostalih dveh «velikih».

Crvena zvezda prvak v odbojki

BEOGRAD, 3. — Beograjska Crvena zvezda je osvojila državno prvenstvo v odbojki. Pokazala je solidno igro; v moštvu pa se je najbolj odlikoval državni prvak v disku Krivokapič. Slovenskima ekipama Braniku in Krimu manjka predvsem rutina. To velja zlasti za Branik. Krim iz Ljubljane je igral preveč mlačno. Največje presenečenje je plasma beograjskega Partizana, enega favoritov in bivšega državnega prvaka.

KONČNA LESTVICA:

Crvena zvezda	5	4	1	14:7	8
Branik	5	3	2	13:9	6
Krim	5	3	2	10:9	6
Mladost	5	3	2	13:12	6
Partizan	5	2	3	10:12	4
Zelezničar B.	5	0	5	4:15	0

BEOGRAD, 3. — Plavalna zveza Jugoslavije je suspendirala 11 članov mladinske plavalne reprezentance zaradi nedisciplinitanega vedenja v Italiji od 1. do 4. septembra.

DRUGO KOLO NOGOMETNEGA TURNIRJA ZDTV BREZ PRESENEČENJ

Lestvica dobiva lice

Poletni študenti izgubili v drugem delu - Tesna zmaga Interja

SKEDENJ - STUDENTI 4-1 (0-1). Na svoji krstni tekmi enajstorica študentov ni imela sreče. Zgodilo se je to, kar smo lahko pričakovali. V prvih minutah so se ne dovolj trenirani dijaki pognali v napad, ki jim je v enaindvajseti minuti tudi prinesel prvi gol, nato pa z drugem polčasu postali žrtev lastnega navdušenja. Igralci Škednja — bilo jih je samo 10 — so vzdržali prve nalete, pozneje uredili svoje vrste in v drugem polčasu štirikrat zatresli Koroščevo mrežo. Gole so dali: Kocjan v 21. minuti prvega polčasa ter Volk (avtogol) v 5., Rismondo v 28., Bossi v 34. ter Lazzarini v 40. minuti drugega polčasa.

Skedenj: Ball, Passante, Rismondo, Podomnik, Rutar II, Primavera, Sossi, Castello, Bossi, Lazzarini.

Studenti: Korošec, Volk, Tomšič, Keršovan, Kocjan, Slavec II, Kuret, Berce, Sfiligoj, Slavec I, Kralj.

* * *

INTER - ILIRIJA 2-1 (1-1). Ilirija je nudila hud odpor izkušenejšim igralcem Interja in bi zaslužila tudi neodločen rezultat. Inter je nastopil brez 4 članov prve ekipe in so zato igralci lahko zadovoljni z zmago, s katero so prišli na vodstvo. Zmagovalci so igrali v tej postavi: Jasbiz, Rusconi, Meliga, Sgavuzzo, Campagna, Janovšek, Parovel, Lorenzi, Gerenutti, Mocchiut, Cariz.

GIULIANA - POLET 2-0 (0-0). Rezultat je popolnoma realen in morajo biti igralci Poleta zadovoljni, da niso šli domov s hujšim porazom. Vzdržali so napade tehnično bolje podkovanih napadalcev Giuliane ves prvi polčas in jih je šele Driolijev strel v 8. minuti prisilil k kapitulaciji. V 32. minuti je Bertassi postavil zmago na solidnejše temelje.

* * *

ZARJA - OLIMPIA 2-2 (0-1). Minuto pred koncem igre je Olimpia še vodila z golom naskoka, a je Crociati tik pred zaključnim sodnikovim žvižgom izenačil. Ta drugi gol Zarje je prišel samo 4 minute po prvem, ko je Roseni znižal razliko. Kljub temu, da je Zarja dala oba svoja gola v zadnjih 5 minutah, lahko rečemo, da je neodločen rezultat realen. Boljši tehniki je Zarja zoper tavila veliko voljo in borbenost.

* * *

AURORA - SV. ANA 3-1 (2-0). Zmago si je priborila enajstorica, ki je imela odločnejši napad. Igralci Sv. Ane so zapravili mnogo ugodnih priložnosti. Gole so dali: Berni (A.) v 35. minuti, Giorgiutti (A.) (enajstmetrovka) v 40. minuti prvega polčasa; Cok (Sv. A.) v 14. in Berni (A.) v 27. minuti drugega dela.

LESTVICA:

Inter, Giuliana 4 točke; Zarja 3; Aurora, Skedenj 2; Olimpija 1; Sv. Ana, Studenti, Ilirija, Polet 0.

NOGOMETNO PRVENSTVO ISTRSKEGA OKROŽJA

Vodeči zmagali

Brtonigla si je priborila prvi točki - Partizan izgubil v Piranu

Tudi V. kolo nogometnega prvenstva istrskega okrožja je poteklo v znaku nadmoči vodečih moštev.

Izola je z lahkoto odpravila na lastnem igrišču koprsko Medužo, ki je še samo senca tiste močne enajstorice iz prejšnjih let. Rezultat: 5:1. Težji posel je imel Piran v v. Luciji proti koprskemu Partizanu. Zmagal je sicer — in to z visokim rezultatom 3:0 — a nasprotnik mu je bil enakovreden, v drugem polčasu celo boljši. Goli so bili doseženi po zaslugi nasprotnikove obrambe, ne pa Piranovega napada.

Med nedeljskimi rezultati je pozdraviti prvo zmago Brtonigle, ki je s tem osvojila tudi prvi dve točki. Po šitrih zaporednih porazih je društvu končno le uspelo postaviti na noge moštvo, ki bo lahko častno zastopalo domače barve in se borilo proti vsakemu nasprotniku.

V Kopru sta se srečali dve enakovredni enajstorici: Aurora in Strunjan. Po napeti in hitri igri je zmagala Aurora, ki se je po zadnjih zmagah povzpela med prve v lestvici. Moštvo Solin je po pričakovanjih zmagalo na svojem igrišču proti Novi gradu, ki je nudil precejšnjo odpor in kapituliral šele proti koncu.

Rezultati so bili naslednji: v Kopru: Aurora - Strunjan 2:1, v Sv. Luciji: Piran - Partizan 3:0, v Izoli: Izola - Meduža 5:1, v Brtonigli: Brtonigla - Rdeča zvezda 3:0, v Sv. Jerneju: Soline - Novi grad 3:1. Tekme med Umagom in Bujami niso odigrali.

LESTVICA:

Izola 10 točk; Piran 8; Aurora 6; Partizan, Strunjan, Soline in Umag 5; Meduza in Novi grad 3; Rdeča zvezda in Brtonigla 2; Buje 0.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 21.15: Gostuje OSA z revijo «Morda jug... ...morda sever....»
Excelsior. 16.00: «En dan v New Yorku», F. Sinatra, G. Kelly.
Nazionale. 16.30: «Mesto je rešeno».
Fenice. 16.00: «Gospoda, izvolite kočijo!», A. Fabrizzi.
Filodrammatico. 16.00: «Nehvaležno srce», K. Del Poggio.
Arcobaleno. 16.00: «Otroci nikogar».
Astra Rojan. 16.00: «Razkošno potovanje», G. Brent in J. Powell.
Alabarda. 15.30: «Male žene», E. Taylor, M. O'Brien, J. Leigh.
Armonia. 15.30: «Krvoločni Bill», G. Storm, A. Murphy. Variete Angelino.
Ariston. 16.00: «Totò, tretji mož», Fr. Marzi in K. Campanini.
Aurora. 15.00: «Divja dežela», R. Taylor in Mary Howard.
Garibaldi. 15.00: «Kastiljski uporniki», A. Nazari in M. Asquerino.
Ideale. 16.00: «Tat v Benetkah», Maria Montez.
Impero. 16.00: «Pas čistosti».
Italia. 16.00: «Tri deklice v modrem», J. Haver Vera Hellen.
Kino ob morju. Zaprto.
Moderno. 16.00: «Komandant Johnny», G. Cooper, J. Greer.
Savona. 15.00: «Gianni in Pinotto med gojenkami».
Viale. 16.00: «Tragično čarodejstvo».
Vittorio Veneto. 16.00: «Mama, nikar se ne poroči!», J. MacDonald, J. Iturbi, J. Powell.
Azzurro. 16.00: «Rio Bravo» J. Wayne in M. O'Hara.
Belvedere. 16.00: «Zemlje sovraštva», E. Flynn, De Havilland.
Marconi. 15.30: «Francis, govoreča mula».
Massimo. 16.00: «Beli stolp», A. Valli in G. Ford.
Novo Cine. 16.: «Sam proti svetu».
Odeon. 15.30: «Potepuh», Macario.
Radio. 16.00: «Totò, vesela prikazen».
Vittoria. 16.00: «Pahljača».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK, 4. decembra 1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Vedri zvoki. 14.00 Igra komorni orkester Radio Jugoslovanske cone Trsta. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Pisan popoldanski spored. 18.00 Glasba za harmoniko. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Nekaj Lisztovih skladb. 19.00 Igrajo godbe na pihala. 20.00 G. Verdi: «Aida» opera v štirih dejanjih. 22.30 Lahka in plesna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Lahki orkestri. 12.00 Novi svet. 12.10 Za vsakega nekaj. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Chopin: Koncert št. 1 v e-molu. 18.49 Veseli ritmi. 19.15 Franck: Simfonične variacije. 19.30 Lahka glasba. 20.00 Operne arije in duetti. 20.30 Aktualnosti. 20.45 Četrt ure z Normanom Cloutierjem. 21.00 Klavirski koncert profesorice Mirce Sancinove. 21.20 Glasbena medigra. 21.30 Munthe: San Michele — zadnje nadaljevanje. 22.10 Priljubljene melodije. 22.45 Večerni ples. 23.32 Mala nočna skladba. 23.37 Uspavanke.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.45 Orkester pod vodstvom Angelinija. 13.25 Znani glasovi. 14.00 Tretja stran. 14.10 Kvintet Vam Damme. 14.30 Duet Pomeranz - Brandi. 15.00 14.50 Likovna umetnost. 18.30 Pregled britanskega tiska. 18.30 Ali že veste? — Kaj je Eldorado. 18.40 Orkester pod vodstvom Barnabasa. 19.15 Orkester modernih ritmov pod vodstvom Francesca Ferrari. 19.50 Kratke športne vesti. 22.30 «Fes in Marcko. 22.40 Komorna glasba — klavirski koncert Karla Vidussa. 23.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA

12.00 Lahka orkestralna glasba slovenskih avtorjev. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Melodije po vašem okusu. 14.00 Iz baletov Petra Iljiča Čajkovskega. 14.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Jelka in Sonja. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Popoldanski koncert del angleških avtorjev. 17.10 Glasbena medigra. 17.30 Obiščimo koroško. 18.00 Polke in valčki. 18.30 Pisan spored igra na harmoniko August Stanko. 19.00 Znamenite zgodovinske osebe v operi (plošče s komentarjem). 19.45 Zabavna glasba. 20.15 Koncert sopranistke Marjorie Radovan in pianista Antona Trosta. 21.20 Melodije iz klasičnih operet. 22.15 B. Arnič Gozdovi pojo, simf. pesnitev.

ZADNJA POROČILA

POROČILO TASSA PO 14 DNEVNEM MOLKU

Izgubljeno ameriško letalo prisilili na pristanek v Madžarski

Sovjetski lovci so prisilili letalo k pristanku - Odeje kot «vohunski material» Zakaj dva tedna zamude? - Ameriška vlada bo podvzela energične korake

PARIZ, 3. — Kot je znano je 19. novembra odletelo z monakovskega letališča ameriško vojaško letalo «C. 47». Namenjeno je bilo v Beograd. Zaradi slabih vremenskih prilik pa se je izgubilo in zašlo nad Romunijo in Madžarsko. Od tistega časa ni bilo o njem več glasu.

Po štirinajstih dnevnih pa je agencija Tass sporočila, da je «ameriško vojaško letalo, ki je pred nekaj dnevi prekršilo romunskih in madžarski zračni prostor, bilo prisiljeno od sovjetskih lovcev da je pristalo na letališču blizu mesta Papa v Madžarski». Poročilo nadaljuje, da se na podlagi člena 22 sovjetsko-madžarske mirovne pogodbe sovjetske zračne sile nahajajo v nekaterih predelih Madžarske».

Pri preiskavi so po poročilu sovjetske agencije na letalu našli celo vrsto blaga, in sicer vojaške zemljevide najvažnejših predelov SZ, Madžarske, Romunije in Češkoslovaške, majhen in dobro zavit sprejemnik, ki ni bil namenjen za uporabo v letalu, ampak na zemlji. Dalje je bilo med vsebino tudi šest padal in nekaj zavojev z 20 odejami.

V letalu so bili tudi štirje člani posadke, in sicer dva pilota, radiotelegrafist in mehanik, ki so jih pričeli zaslišavati. Tassovo poročilo nadaljuje, da so imeli letalci v načrtu najprej pristanek v Jugoslaviji, kjer bi vkrcali špijone in saboterje in jih nato odvrgli na ozemlje SZ in dežele «ljudske demokracije».

V poznih popoldanskih urah je Budimpešta vložila formalni protest zaradi kršitve madžarskega zračnega prostora s strani ameriškega vojaškega letalstva. V noti ameriškemu poslaništvu pa madžarska vlada izjavlja da so madžarski zračni prostor kršili s «premišljenimi nameni» in da bi morali letalo «služiti padalcem, ki naj bi se kot že večkrat ponovno spustili na madžarsko ozemlje».

V ameriških krogih doslej še niso dali nobenih izjav glede poročila sovjetske agencije, vendar v nekaterih diplomatskih krogih pravijo, da «gre za čisto navadno kominformistično propagando, kakršno je bilo pričakovati». Podvzeli pa bodo odločne korake, da jim bodo vrnili letalo in osebje.

Prvi komentarji k «Tassovemu» poročilu pravijo, da je predvsem značilno dejstvo, da je bilo treba čakati cela dva tedna na kakršno koli poročilo o usodi izgubljenega letala. Skoraj se zdi, da so v Budimpešti — oziroma v Moskvi — dva tedna premišljevali, ali bo sploh kdo verjel neduhoviti argumentaciji o «diverzantih» in «vohunih» in o odejah, ki so vojaški material. Nemara so menili zadevo sploh zamolčati, ko ne bi na eni strani ameriška vlada zadnje dni zelo energično zahtevala pojasnil in ko ne bi bilo treba v naglici najti kar koli, kar bi vsaj nekoliko zabrisalo veliki vtis, ki ga je na svetovno javno mnenje napravila diskusija v OZN o jugoslovanski pritožbi zaradi sovjetske napadalne politike.

Zelo značilno je tudi, da so ameriško letalo prisilili k pristanku sovjetski lovci, ki so torej očitno stacionirani v bližini jugoslovanske meje, in da je tudi uradno poročilo prišlo iz sovjetskega vira — skoraj kot da se stvar ne bi bila dogodila na Madžarskem.

RIBIŠKA LADJA NALETELA NA MINO PRI PULJU

Enajst ribičev izgubilo življenje

PULJ, 3. — Ribiška ladja «Urinj» je zadela na mino v noči med 27. in 28. novembrom t. l. pri Ližnjanu in utonila. 11 ribičev ki so bili na ladji, je izgubilo življenje. Ni še ugotovljeno, ali je ladja zadela na mino ali pa se je mina zapletla v ribiško mrežo in nato eksplodirala. Dele ladje in tri trupla ribičev je morje vrglo na obalo.

STRASBURG, 3. — Spalni voz vlaka na progi Pariz - Strasburg se je v bližini Nancyja nenadoma vnel. V njem se je peljal tudi Henry Hopkinson, vodja britanske delegacije na evropskem svetu v Strasburgu. Ker se je požar tako naglo razširil, ni mož utegnil rešiti drugega kot samo svojo kožo in pižamo, v kateri je spal. Nato je v pižami prispel v Strasburg. Nekaj potnikov se je opeklo ali lažje ranilo.

Konservativna vlada ne predvideva odtegnitev priznanja sedanje Kitajske

LONDON, 3. — Britanski ministrski predsednik Churchill je danes dejal, da konservativna vlada še ne predvideva, kdaj bo odtegnila priznanje Mautcetungove Kitajske. To je odgovor na vprašanja laburističnih poslancev v spodnji zbornici, ki so jih razdražile izjave ministra za kolonije, ki je v četrtek v Singapuru dejal, da more Anglija ponovno pregledati položaj. Isti dan pa je Salisbury dejal, da je bila s priznanjem sedanje Kitajske razbita angleška kolonialna enotnost.

Laburisti menijo, da bodo o tem vprašanju razpravljali tudi ob Churchillovem obisku pri Trumanu.

* * *

STOCKHOLM, 3. — Poveljnik poljske ladje Leon Rusjecki je danes dopoldne odklonil povratek v domovino. Poročen je s Švedinjo in ima tudi dva otroka.

RADIJSKI APARATI
od 29.000.- lir navzgor - v 24 obrokih
Ako izročite stari aparat tvrdki
RADIO TRIESTE
Ul. XX. SEPTEMBRA 15
TEL. 95250
si lahko nabavite za nizko ceno nov
TELEFUNKEN
PHONOLA
MINERVA
GELOSO
UNDA-ADLER
Modeli 1952

FODERAMI
A. PERTOT
TRST - UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95-998

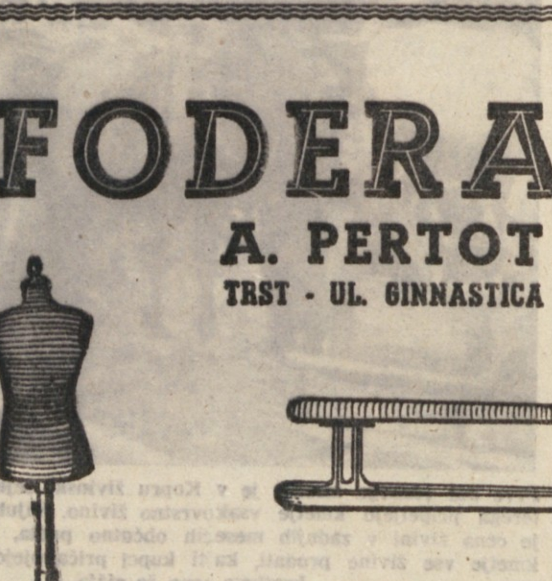

Vse potrebščine za krojače, šivilje, krznarje po najugodnejših cenah

MOJA AVTOBIOGRAFIJA

BRANISLAV NUŠIČ

20. ***Prva in poslednja pesem***

Ker sem vedel, da so lekarnarji sploh krvoločni in da je gospod Sima obvezan k temu še s prisego, sem se moral hudirjevo potruditi, da ubegnem njegovim batinam.

V šolo sem hodil po stranskih ulicah in preskakoval plotove, da sem prišel v drugo ulico; prebil sem ure skrit na podstrešju in sem sploh storil vse, da bi se rešil pred nezaslišano nesrečo. Ko sem takole kdaj pa kdaj presedel ure na podstrešju, sem premišljeval bridko usodo naših literatov. Namesto da bi držali mladega pesnika pokonci in mu dajali poguma, ga preganjajo in ga hočejo pretepati. Premislite, če bi bil to splošen pojav, in bi pesnike pretepli za vsako njihovo pesem! Ob takem bi imeli verjetno le malo pesmi, a kar bi jih bilo, bi vsaj res zaslužile batine.

Ko je lekarnar izčrpal vse mogoče načine, da bi se oddolžil svoji prisegi, ko se je celo začel skrivati v zasedi za raznimi hišnimi durmi in se je iznenada pojavljal na ulicah, ki nikakor ne vodijo proti njegovi hiši, in ko je konec koncev sprevidel, da se spretno umaknem vsakemu njegovemu pregonu in pazno obidem sleherno zasedo, se je odločil za nekaj drugega. Zatožil me je ravnatelju gimnazije.

Poklicali so me pred ves profesorski zbor, kakor da sem sežgal v najmanjši meri aleksandrijsko knjižnico. Vsi so bili resni, mrki, zaskrbljeni, sklonjenih glav, tako da sem dobil vtisk, da me bodo obsodili, naj zgorim živ na grmadi. In že sem videl množico ljudstva, ki se zbira okrog grmade, videl sem svoje tri tetke, ki leže nezavestne na tleh, videl sem postarjevo hčer Marico, ki se bridko joče, in videl sem lekarnarja, kako gosti ljudstvo s sirupom za pokoj moje duše.

Prvi je spregovoril ravnatelj, ki se je obrnil h gospodom profesorjem za zeleno mizo:

«Gospoda, na naši šoli se je udomačil grd pojav, ki ga je treba z vsemi močmi zatreti. Dijaki so pričeli pisati pesmi in sicer jih pišejo, koder koli utegnejo, po knjigah, po šolskih tablah in po stenah. Zlasti stene v bolj skritih oddelkih tega poslopja so popisane s stihi od vrha do tal in ti stihi so večidel brezobzirni. Lejte, pred dnevi sem naročil slugi, naj spraska tisti stih, ki se je nanašal na vas, gospod profesor», — pri tem se je ravnatelj obrnil k profesorju latinščine — «in ta stih je grozotno govoril o vaši znani navadi, da včasih popijete šilce žganja več kakor se spodobi vašemu dostojanstvu».

«Od starega vola se uči mlajši orati!» mrmra pri sebi latinec, kakor da bi tovarišem očital, da so dijaški stihi posledica njihovega opravljanja.

«Nadalje», nadaljuje ravnatelj, «sem letos že dvakrat prebelil tiste oddelke, ki se nanašajo na vas, gospod katehet, in na neko vdovo Rozo».

«To so tisti iz tretjega razreda, da bi jim...» — In je katehet preklel kolektivno mater tretjemu razredu gimnazije, pri čemer je docela pozabil, da sem tudi jaz na seji profesorskega zbora.

«Nadalje», je nadaljeval ravnatelj in pogledal profesorja zemljepisja, «ne morem se spomniti, toda bili so stihi tudi o drugih gospodih profesorjih...»

«Jaz se jih spominjam», je priskočil na pomoč profesor zemljepisja, ki je slutil, kaj bi rad povedal direktor. Bili so na primer tudi takile stihi:

V šoli mraz je ko v pesjaku,
peči nikdar tople niso,
mraz nas stresa pri kemiji,
zgodovini, zemljepisu,
mrzlo je pri vseh predmetih,
kakor v kakšni kašči, —
nas ravnatelj pa pošilja
drva svoji tašči...

«Predvsem niso vse rime pravilne», reče profesor srbščine.

«In potem», jezno pristavi ravnatelj, «sploh ni res in sploh ni bilo takih stihov na steni, marveč ste si jih vi kar sami izmislili».

«Bili so, le zaradi teh stihov ste dali pobeliti tiste oddelke».

«I, tako je», priloži katehet, «ne pa zaradi vdove Roze!»

In je nastal peklenski hrušč in trušč; udrihali so s pestmi po mizi in se konec koncev komaj domislili, da sem tudi jaz na seji in so me vrgli iz pisarne. Vihar je trajal še dalje, med splošnim truščem smo kdaj pa kdaj čuli besede: drva, Roza, žganje; povsem je kazalo, da je tudi tisti globus zlezel z ravnateljeve omare in se udeležil prepira. Ko se je vihar naposled polegel, so me spet poklicali v konferenčno sobo, kjer sem našel same resne obraze, kakor da so še malo prej razpravljali o poučnih metodah. Ravnatelj je spet pričel:

«Gospoda, na naši šoli se je udomačil grd pojav..». Toda njegov uvod zdaj ni bil več tako dolgovezen, marveč je takoj prešel k jedru. «Tu pred nami je, lejte, eden izmed tistih, ki pisarijo pesmi in ki je tudi drugače, kakor pričuje šolski dnevnik, zelo zanikrn, ali bolje rečeno, slab dijak».

Vsi profesorji so dvignili glave, me pogledali in so se vsem razpotegnila usta, kakor da bi vsak od njih hotel reči: «Da, poznam ga, tudi pri meni je slab učenec!»

«Ali si ti napisal tole pesem?» je pričel ravnatelj preiskavo in mi pokazal košček papirja, ki mu ga je bil verjetno dal lekarnar.

V meni se je tisti mah započela obupna borba med dvema bitjema, med človekom in pesnikom. Človek mi je jel svetovati, naj se kar odrečem pesmi, češ da ni moja, marveč sem jo čul od nekoga drugega, postavim, od svoje najstarejše tetke, in naj izjavim, da so mi take grde reči zoprne. Pesnik pa je jel dražiti mojo domišljijo in mi je nasvetoval, naj se ne odrečem svojemu prvencu, ker je pred menoj velika prihodnost. In kakor pač v boju med človekom in domišljavostjo vselej slednja zmaguje, je tako bilo tudi to pot; priznal sem ravnateju, da sem pesem napisal jaz.

«Lejte, gospoda, fant prizna!» se je obrnil ravnatelj k profesorskemu zboru.

«To je zanj olajševalno!» je rekel profesor zemljepisja, ki se je že štiri leta pravdal z ženo za ločitev in je bil prepričan, da se je že vtopil v duha naše zakonodaje.

«Pred seboj imamo torej nedvoumen primer in je treba uporabiti kar najstrožjo kazen, da bo ostrašil vse druge anonimne pisce stihov po anonimnih krajih!» je rekel ravnatelj, jaz pa sem vnovič zagledal pred seboj grmado in začutil ogenj, ki me objema; že sem videl tri nezavestne tetke na tleh, videl sem objokano Marico in lekarnarja, ki za pokoj moje duše gosti ljudstvo s sirupom.

«Rad bi čul, kako sodite, gospodje profesorji, o tej reči», je nadaljeval ravnatelj in že so se vrstile profesorske sodbe, ki so se na priliko glasile takole:

Katehet: «Pognati ga je treba iz šole, naj gre med tamburaše in naj si izmislja pesmi, če pa tega ne, ga je treba obsoditi vsaj na enotedenski post».

Zgodovinar: «Storil je dva zločina. Prvega manjšega, ker je užalil lekarnarjevo družino, in drugega, večjega, ker je oskrunil stih, s kakršnim opevajo kraljeviča Marka, Sindjelića in hajduka Veljka, on pa je opeval sekretarja Pajo. Za slednje ga je treba kaznovati».

Prirodopisec: «Človek se po vzišenih občutkih razlikuje od živali. Zaradi tega imajo na primer ljudje vseh stopenj poezijo, medtem ko je osel nima. Kakor vemo, osli ne pišejo pesmi. Zgodi pa se kdaj pa kdaj, da pišejo ljudje takšne pesmi, da bi lahko mislili, da so jih napisali osli. S takimi pesniki je treba ravnati tako, kakor storimo z oslom, se pravi, ušesa jim je treba nategniti. To bi lahko storili tudi s temle mladim pesnikom».

Matematik: «Jaz bi iz tega pojava potegnil koren, hočem reči, ne korena, marveč nekakšno korist. Tu imamo dve znani količini: užaljeno lekarnarjevo družino in pisca pesmi plus pesem samo. Mi bi iz teh znanih količin lahko dobili neznano količino, se pravi: lahko bi zvedeli, kdo so vsi drugi, ki pisarijo pesmi o svojih profesorjih».

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIČ. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94 638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32, Koper, Ul. Battisti 301a-I. Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečno 350, četrtletno 900, polletno 1700, celoletno 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU. Založništvo tržaškega tiska. Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.